

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

21^e JAARGANG

WOENSDAG 13 MEI 1936

No. 1063

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; P. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).

Assistent-Redacteur: L. R. W. Soutendijk.

Redactie-adres: Pieter de Hoofweg 122, Rotterdam.
Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplantweg.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties voorpagina f 0,50 per regel. Andere pagina's f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,—, f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties.

INHOUD.

	Blz.
DE LES UIT INDIË door Prof. G. Gonggrijp	350
Devaluatie voor Nederlandsch-Indië een voordeel? door Dr. A. J. A. Prange	353
De verlaging van het restrictie-percentagete voor de rubber door J. F. Ha coù	354
Financieele saneering van het landbouwbedrijf door G. Brouwers	356
Nederlandsch-Argentijnsch handelsverkeer door H. H. van Waveren	360
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Enkele opmerkingen omtrent het buitenlandsche betalingsverkeer van Argentinië door J. Baruch	362
De Franc en het economisch programma van het Volksfront door Dr. H. Weichmann	365
AANTEKENINGEN:	
De 16de publicatie van het Nederlandsch Economisch Instituut	366
MAANDOLJFERS:	
Emissies in Maart 1936	366
STATISTIEKEN	367—368
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten.	

11 MEI 1936.

Was de maandovergang zonder moeilijkheden aan de geldmarkt voorbijgegaan, de buitengewoon onzekere en onoverzichtelijke toestand, welke de laatste dagen in ons werelddeel op politiek gebied geheerscht heeft, deed hier velen zich van de geldmarkt terugtrekken. Van eenige vermindering van de geldruimte is echter geen sprake; ook van het overbrengen van saldi naar het buitenland is maar weinig gemerkt. Driemaandsbankaccepten, die aanvankelijk niet te plaatsen waren — het disconto noteerde nominaal 2¼ pCt. — werden tenslotte weder op 2⁵/₁₆ pCt. afgedaan. Voor korten tijd heeft De Nederlandsche Bank enkele malen toestemming verleend tot het accepteren tegen niet naar Nederland verscheepte goederen. Vooral in deze moeilijke dagen zijn vele aanvragen binnengekomen om voor dit soort financiering medewerking te vragen. Waar deze faciliteit echter inmiddels weer is ingetrokken, had de Gulden van deze zijde niets te vreezen. Call geld bleef ruim op ¾ à ¾ pCt. Ook de prolongatierente deelde in de algemeene rente-stijging; zij kwam op 2 pCt.

* * *

Op de wisselmarkt scheen het of nu eindelijk het lang verwachte en reeds zooveel besproken evenement zou gaan gebeuren. Een samenloop van politieke gebeurtenissen deed een toestand ontstaan zoo verward en ingewikkeld, dat een ineenstorting van het goudblok door velen al reeds als vaststaand werd aangenomen. De rede van den vermoedelijksten a.s. leider der Fransche Regeering heeft echter een gunstigen indruk gemaakt.

De Fransche banken schijnen een wenk gekregen te hebben termijnzaken slechts te bemiddelen, wanneer deze een commerciëlen ondergrond hebben, een gelijk voorschrift dus als hier te lande al bestaat. De andere hier bekend geworden beperkingen van den handel in goud en vreemd bankpapier worden niet nader bevestigd. Aan de Banque de France en het Equilization Fund is het tot nu toe gelukt den Franc in de hand te houden en den hoog opgelopen Pondenkoers van 75.70 op 75.30 terug te brengen. Ook Dollars waren zeer gezocht; de koers steeg tot 15.19½; op welke hooge prijzen er opnieuw goud naar New-York werd verscheept, wat de Banque de France aanleiding gaf haar disconto tot 6 pCt. te verhoogen. Deze hernieuwde goudafvloeiingen beïnvloedden de positie van den Franc zeer; \$/Fr. sloten 15.17½. Ook hier heeft men — beducht als men weer voor onzen Gulden was — stijging van de valuta-koersen over de geheele linie waar kunnen nemen. Toch is het aantal zaken niet zoo groot geweest, als men zou vermoeden. De verkoopen van Guldens kwamen wel voornamelijk uit het buitenland. Het Pond Sterling is hier tot 7.41 opgelopen en vervolgens op de gunstiger beoordeeling der algemeene positie weder tot 7.33 gedaald. Dollars kwamen tot 1.48¼, op welken prijs er goud voor verscheeping naar Amerika werd opgevraagd. Ook de Dollarkoers bevoogde zich al spoedig in dalende richting en het staat te bezien of de goudaanvragers er wel ingeslaagd zijn de geheele tegenwaarde hunner goudremises tegen voldoende hooge koersen te plaatsen; slot 1.47¹¹/₁₆. De £/\$ koers kwam op 4.98¾, slot 4.96½. De Fransche Franc bereikte zijn hoogsten koers op 9.75½; bij een slotkoers van 9.73½. Belga's 25.06 na 25.30. Waar De Nederlandsche Bank geen goud voor export naar België ter beschikking stelt, kon de koers tot een dergelijk hoog peil oploopen. Marken kwamen zelfs op 60 c.; ook hier een lagere slotnoteering van 59.65.

T.T. Indië 100⁹/₁₆. Canadeesche Dollars gelijk met New-York. Men kan zeggen, dat ook ditmaal het gevaar voor den Gulden weder is geweken.

DE LES UIT INDIË.

1. Bij de overdracht der landvoogdij op 12 Sept. 1931 sprak Jhr. De Graeff tot zijn opvolger: „Ik kan u beklagen en ik kan u gelukwenschen." De scheidende Landvoogd beklagde zijn opvolger omdat hij uit ervaring wist, welke eisen het ambt stelt aan geestelijke en fysieke kracht, en dat teleurstelling en miskenning onvermijdelijk zijn. „Maar ik kan u gelukwenschen, omdat u bij de aanvaarding van uw ambt staat voor een uit politiek oogpunt gezond Indië en omdat u — het moge paradoxaal klinken — uw ambt aanvaardt te midden van een wereldcrisis, welke in de geschiedenis der laatste decennia haar wedergade niet vindt. Mij viel het kvade lot ten deel, in de laatste jaren van mijn ambtsperiode dit goede land, financieel en economisch in onmatig snel tempo in nederdalende lijn te zien bewegen; op mij rustte de even moeilijke als pijnlijke plicht, niet alleen om afstand te doen van de verwezenlijking van verschillende voornemens tot verdere ontwikkeling van deze gewesten, maar ook om die ontwikkeling voor zoover mogelijk te remmen en zelfs hier en daar te helpen afbreken wat moeizaam was opgebouwd. Voor u is naar mijn vaste overtuiging het voorrecht weggelegd, gedurende uw ambtstermijn dit land zich uit de crisis weder te zien herstellen en tot nieuwen bloei te zien komen." ¹⁾

Ik denk, dat Gouverneur-Generaal De Jonge meer dan eens aan deze gelukwens zal hebben gedacht.

En toch — was die gelukwens, gegrond op de verwachting, dat het herstel zich nog tijdens de ambtstermijn van den tegenwoordigen Landvoogd zou voltrekken, onvoorzichtig of ondoordacht? De crisis was hevig, buitengewoon zelfs, maar zij was toen Jhr. de Graeff de landvoogdij overdroeg, ruim anderhalf jaar geleden uitgekomen. Mocht men in een zo gezond land als Indië, dat na de crisis van 1920 een zo groot vermogen had getoond tot aanpassing en herstel, geen herleving verwachten binnen zeer enkele jaren?

2. Telkens heeft men het Nederlandse publiek op Indië gewezen als op het land, dat flink had bezuinigd, zich moedig had aangepast en dus moest worden nagevolgd. Telkens ook werd op Indië gewezen als het land, dat door de zure appel had heengebeten en er was. Tegen het eind van het vorige jaar verscheen in De Telegraaf een plaat van Raemaekers, die de lezers van dat blad zich nog wel zullen herinneren: een beek; aan gene zijde Indië, in de gedaante van een jongen Europeaan met tropenhelm; aan deze zijde Nederland, huiverig om zich in het koude water te wagen. De Indischman, bergopwaarts gaande, spoort den weifelaar aan om het koude bad toch niet te schuwen en zijn voorbeeld te volgen. Ook hier werd Indië voorgesteld als de man, de flinke kerel, die er doorheen is!

En niet alleen De Telegraaf en haar politieke tekenaars, niet alleen de grote meerderheid der bladen, die de Gave Gulden verdedigen, denken (of dachten) er zo over. In een studie over „Die gegenwärtige Wirtschaftslage in Niederländisch Indien" verschenen in het kwartaalbericht van de Amsterdamsche Bank ²⁾, beschrijft de heer G. A. Ph. Weyer, voorzitter van de Indische Ondernemersbond, de inwerking van de crisis op Indië en de wijze, waarop dat land zich heeft aangepast. Dank zij de voortreffelijke samenwerking tussen wetenschap en practijk, dank zij de aanpassing in de inheemse sfeer, waardoor zonder enig conflict de lonen daalden en de inheemse leveranties goedkoper werden, en naarmate de salarissen van het Westers personeel konden worden verlaagd, konden de Westerse ondernemingen hun efficiëncy verhogen en hun directe exploitatiekosten verlagen, zodat in de cultures, in het algemeen genomen, geen grote verliezen meer worden geleden. En volkomen

begrijpelijk is het, dat de schrijver gewaagt van zijn grote waardering en bewondering. „Jeder redlich denkende Mensch (wird) vor dem gesunden Verstand und dem primitiven unverdorbenen, aber gerade dadurch so treffend richtigen wirtschaftlichen Denken der Bevölkerung die grösste Achtung haben müssen."

En in het slot van zijn studie lezen wij: „Zweifelloos haben in Indien bei der Bekämpfung der grossen Depression Obrigkeit, Bevölkerung und Wirtschaft erfolgreicher gearbeitet als in den meisten anderen Ländern und damit für Praktiker und Studenten ein praktisches Beispiel klassischer Krisenbekämpfung gegeben." ¹⁾

In gedachte zie ik Indië, dat zich zo dikwijls tot de economisch achterlijken zag gerekend, onder zijn bruine huid blozen over zoveel lof. En toch is die verdiend! Want gaat men het goed na, dan zijn daar ginds, door grote groepen der bevolking, in verhouding tot de draagkracht en gemeten in reëel gebrek en reële ellende, de grootste offers gebracht tot handhaving van de Gave Gulden. Jammer, dat wij onze bruine broeders niet collectief kunnen decoreren!

3. Hoe gaat het intussen daar in Indië in werkelijkheid? Een tijd lang moest de gelovige Nederlander wel denken, dat de Gave Gulden in de diepe desa zijn wonderen al begon te verrichten; of, beter gezegd, dat een van zijn kinderen in dat verre gebied blijk gaf van magische krachten: de 2½ cent begon beroemd te worden. Ja, het scheen, dat de faam van deze de glans van de Gave Gulden zelf zou doen verbleken. Want, om de waarheid te zeggen, de Onwankelbare zelf was zo hoog gezeten, zo trots en ongevaarbaar, dat hij onaandoenlijk bleek voor de noden van het volk. De werkloosheid, de verwarring, de ongerechtigheden namen toe, terwijl zijn eerste dienaren van zijn opperheerschappij alle goeds hadden voorspeld! De 2½ cent, die deed ten minste iets, althans in de desa: hij kon een inlander een dag lang in het leven houden. Maar helaas, wat is in dit ondermaanse bestendig? Ook de glans van de 2½ cent schijnt te verbleken. Zij, die zijn roem verkondigden, schijnen vermoeid en weifelmoedig geworden. Het Nederlandse volk, dat over de werkelijkheid van het economisch leven in de wereld, in de afgelopen jaren uit de dagbladen meer onjuiste voorstellingen kreeg dan een oorlogvoerende natie, die klopt krijgt, over de slagvelden, begint langzamerhand te merken, dat het in de wereld die buiten het bereik van de Gave Gulden lag, sinds 1932 veel beter is gegaan dan het dacht, en in Indië slechter.

De wekelijkse mededeling van „De Nederlandsche Conjunctuur", uitgave van het Centraal Bureau voor de Statistiek, gaf in No. 227 (21 Maart 1936) een graphiek met twee lijnen, die even eenvoudig als veelzeggend is. De ene lijn brengt het verloop in beeld van de industriële productie in Nederland, de andere die in de wereld (zonder Rusland). De lijn van Nederland kan zich niet blijvend uit het diepste punt van 1932 verheffen, zij zakt in 1934 en 1935 weer in. De lijn der industriële wereldproductie (waarin de landen van het goudblok begrepen zijn en die dus nog gunstiger zou verlopen zonder deze landen) gaat na 1932 continu omhoog. De tegenstelling tussen de beweging der twee lijnen is zo treffend, dat men wel verblind moet zijn om zé niet te erkennen. Geheel hiermede in overeenstemming zijn de gevolgtrekkingen, die men moet maken uit de studie in het conjunctuurbericht van het Ned. Econ. Instituut van 26 Maart 1936 over „Herstel van den wereldhandel in 1935". Daaruit blijkt, dat de handel van Nederland, het goudblok en Ned.-Indië enerzijds, en die van de landen met gedevalueerde munt anderzijds, ook in goud gemeten één duidelijke tegenstelling vertonen.

Zal men nog altijd doof blijven voor een zo duidelijke taal der feiten? Zal men de tegenstelling tussen de

¹⁾ Hand. Volksraad 1931—32, bl. 1595.

²⁾ Finanzwirtschaftliche Uebersicht der Statistischen Abteilung, Oktober 1935 No. 45.

¹⁾ T.a.p. bl. 13.

ontwikkeling bij ons en in de devaluatielanden, die feitelijk reeds van 1932 dateert, blijven negeren met de nietszeggende opmerking, dat de gunstige keer elders „kunstmatig” en „tijdelijk” was? (Heeft een prosperiteitsperiode binnen de korte golfbeweging in de moderne wereld ooit anders dan een „tijdelijk” karakter gehad?)

4. Het Nederlandse publiek begint te merken, dat het in Indië slechter gaat dan het heeft gedacht. Wanneer wij maar flink de tanden op elkaar zetten en de deflatie kloek doorvoeren, zo is ons gezegd, dan zijn wij er. Indië heeft dat gedaan; men kan globaal zeggen, dat het in 1934 zijn taak had volbracht. Maar het schijnt er minder goed te gaan dan men het ons heeft voorgesteld. In de dagbladen verscheen ongeveer een maand geleden een ingezonden stuk, „Steun voor Indonesische behoeftigen”, opgesteld door het Uitvoerend Comité van het Algemeen Steunfonds voor Inheemsche Behoeftigen (A.S.I.B.). Ik neem er enkele zinnen uit over. „De bevolking, vooral op Java en Madoera, ondervindt in toenemende mate de gevolgen van de steeds dieper doorwerkende depressie. Men kan veilig zeggen, dat alle reserves van de bevolking zijn opgeteerd en haar draagkracht tot een minimum is teruggebracht. Gaat het thans om misoogsten of bijzondere omstandigheden, waardoor plaatselijk voedselnood kan ontstaan, dan is de Regeering aanstonds klaar om de noodige hulp te verlenen, doch daarnaast doet zich gaandeweg een toestand van algemeene verarming en dus van ondervoeding voor, die onverwijld ingrijpen vereischt en in toenemende mate zorg baart. Een verschijnsel, dat zich in de Inlandsche wereld nooit voordeed, openbaart zich thans, n.l. dat de dessa niet meer in staat is door onderlinge hulp te voorzien in de nooden der armen.” Dat, wat helaas in het bijzonder maar al te waar is, heb ik gecursiveerd. Het is trouwens moeilijk aan te nemen, dat het uitvoerend comité van het A.S.I.B. alarmerende stukken de wereld zou inzenden, die een onware voorstelling van de werkelijkheid geven, zoals van mensen met een tekort aan vaderlandsliefde en geloof in de Gave Gulden te verwachten zou zijn; van zwartkijkers, die, hier in Nederland, met hun funest geschrijf de vakverenigingen stijven in hun verzet tegen verdere loonsverlagingen en, daar in Indië, de Gave Gulden beletten zijn heilzame werking te doen, waarvoor de weg met zoveel moeite vrij gemaakt is.

Neen, dat hier tendentieuze overdreven zou zijn is niet aan te nemen, want de eerste naam onder de oproep tot steun is die van de echtgenote van den Gouverneur-Generaal.

Hoge ambtenaren zijn in hun openbare meningsuiting natuurlijk gelijkgeschakeld. Althans in hun oordeel over de Gave Gulden. Practisch mogen zij zich over bijna alle beginselen onzer regeringspolitiek, over onderwijskwesties, de houding tegenover de nationaal-socialisten, de weerbaarheid, het nuttige of nutteloze van een nieuwe kruiser en tal van andere onderwerpen, nog altijd vrijelijk in het openbaar uiten. Maar niet over de Gave Gulden. Het was dan ook niet te verwachten, dat daarover iets te vinden zou zijn in de opmerkingen door den Directeur van het Departement van Economische Zaken gemaakt voor de persconferentie over de economische samenwerking tussen Nederland en Ned.-Indië. Maar wel kan men uit de opmerkingen van mr. Hart voelen, hoe de toestand in Indië is en vooral, hoe de stemming van dat land tegenover het moederland wordt.

Aan de Nederlandse industrie zijn uiterst belangrijke contingenten gegeven, aldus leest men in het overzicht der opmerkingen, doch onvoldoende beseft men in Nederland de waarde van deze dienst en de betekenis van dit offer. „Want de meeste contingenteringen drukken zwaar op de Indische samenleving en nog wel voor een groot deel op dat gedeelte van de samenleving, dat het minst draagkrachtig is. Eigenlijk is „draagkracht” nog niet eens het goede

woord, want van draagkracht kan men bij een groot deel der bevolking niet eens meer spreken.”

Mr. Hart releveert dan, hoe Indië's exportwaarde meer dan getiërcieerd is en de begroting van uitgaven bijna gehalveerd, de middelen echter zijn ondanks rigoureuze belastingverhogingen en vele nieuwe heffingen tot belangrijk minder dan de helft teruggelopen. De vaste lasten van rente, aflossing, pensioenen, wachtgelden e.d. zijn, ondanks de zeer welkome, hier doorgevoerde conversies een loden last geworden van bijna 50 pCt. der uitgaven-begroting. De werkgelegenheid in de westerse sfeer is in de crisisjaren van ongeveer 1½ miljoen met ongeveer 600.000 verminderd. Dan zegt de heer Hart het volgende:

„En hier valt nu te wijzen op factoren van psychologischen aard, welke, als van betekenis voor de goede economische samenwerking tusschen Nederland en Indië, niet uit het oog mogen worden verloren.

„Indië vindt het zeer vleiend, wanneer het, van den kring der openbare meening in Nederland uit, op den schouder wordt geklopt wegens zijn radicale bezuinigingspolitiek en de voor een buitenstaander nauwelijks begrijpelijke aanpassing, maar juist deze platonische waardeering wekt dikwijls meer reacties, omdat men het gevoel heeft, dat de groote massa in Nederland geen denkbeeld heeft, hoezeer deze aanpassing Indië heeft aangegrepen. Inderdaad is Indië aangepast, maar het is straatarm en heeft geen enkele armslag meer over om zich te bewegen.”

De publieke opinie in Indië is in verzet gekomen, lezen wij verder in de opmerkingen. „Van het moment af, dat de crisis doorzette, moest een overheerschend deel van het groote welvaartswerk, waarin Nederlands koloniale roeping zoo voortreffelijk uiting vond, volkomen worden stilgelegd, dat maakt juist de beste Nederlanders in Indië zoo bezorgd.” Hier wordt de vinger gelegd op een kardinaal punt: de deflatiepolitiek noodzaakt ons om juist datgene af te breken, wat in het bijzonder onze positie als koloniale mogendheid rechtvaardigt en onze roeping is in Azië: de volken van dat werelddeel, waarover wij de leiding hebben, te voeren naar een menswaardiger bestaan. Want alleen wanneer het bestaan der grote massa buiten de moderne wereld economisch en geestelijk op hoger peil gebracht is, is de grondslag aanwezig voor een harmonische wereld. Dit streven naar een menswaardig bestaan, dat uit de kernkrachten van onze cultuur zelf voortkomt en bewust of onbewust onze welvaartspolitiek beheerst, wordt door de deflatiepolitiek volkomen verlamd.

Bij deze grote nadelen komen nog politiek-staatskundige, die internationaal van het grootste belang zijn. Een klein volk als het onze kan zijn voorname plaats als grote koloniale mogendheid nooit voldoende met kanonnen en oorlogschepen beveiligen; het moet dat vooral ook doen door economische activiteit. Elk terrein, dat het economisch onontgonnen laat, is voor den vreemdeling aanleiding om daarop beslag te leggen. Dat hebben ook de Boeren ondervonden. Dat in de Japanse pers telkens propaganda wordt gemaakt voor de gedachte van herverdeling van koloniaal bezit, zal den lezer wel niet verbazen. Hij bedenke echter, dat deze gedachte ook buiten Japan telkens wordt geuit en dat zelfs in wetenschappelijke werken de afstand van eilanden als Borneo, Celebes en Nieuw Guinea, die wij niet tot ontginning kunnen brengen omdat wij daarvoor geen geld en mensen hebben, wordt ontwikkeld. De Gave Gulden verlamt op hoogst bedenkelijke wijze onze activiteit, die uit internationaal oogpunt noodzakelijk is.

* * *

5. De Nederlanders, ook zij, die in de grote en kleine steden van Java wonen, weten niet hoe het in duizenden desa's gesteld is. Wanneer het daar nog altijd rustig is heeft dit twee redenen. Ten eerste wordt de bevolking niet opgehitst. De macht van het woord is ontzaglijk groot, vooral in een land als Indië. Geen onjuister mening dan deze, die vooral

door sociaal-democraten zo vaak verbreid is, dat wij niet voor opstanden en onlusten behoeven te vrezen als de economische toestand maar goed is. Ontkend wordt natuurlijk niet, dat een slechte economische toestand een veel beter akker is voor het zaad der ontevredenheid dan een goede. Maar het is volkomen met de feiten in strijd, dat er steeds een nauw verband zou hebben bestaan tussen de economische toestanden en de frequentie van opstandige bewegingen. De wijze, waarop de macht van het woord wordt gebruikt, is in hoofdzaak beslissend voor het uitbreken van onlusten. Dat is zelfs waar voor de moderne wereld, maar het geldt a fortiori voor primitieve en half-primitieve landen. Welnu, ten eerste heeft op-hitsing van de bevolking in de laatste jaren bijna nooit plaats gehad. Maar ten tweede hebben de inheemse bestuursambtenaren al hun invloed gebruikt om de bevolking rustig te houden. Zij gebruikten daarbij vooral telkens het argument, dat de Regering zelf onmachtig was tegenover de crisis en dat de toestanden elders nog slechter waren. Hoe lang zal men dit laatste nog door de mensen kunnen laten geloven? Langzamerhand is het meer ontwikkelde deel van het publiek zijn geloof in de heilswerking van de Gave Gulden gaan verliezen. Langzaam, maar onvermijdelijk, begint de kritiek door te dringen onder de inheemsens. En die kritiek richt zich niet alleen op de voortreffelijkheid van de Gave Gulden zelf, maar uiteraard ook op al die maatregelen, welke nodig waren om zijn heerschappij te handhaven of althans lagen in de lijn van de politiek, die zich onder zijn heerschappij ontwikkelde.

Wanneer hier in Nederland de Regering, terugdeinzend voor de gevolgen, die een volkomen onbelemmerde heerschappij van de Gave Gulden zou hebben, steeds meer ingrijpt in het economisch leven, loopt dit gewoonlijk uit op het opofferen van de belangen van de ene bevolkingsgroep ter wille van die der andere. Wel sticht dit natuurlijk ontevredenheid bij de benadeelden, maar het zijn tenslotte Nederlanders, die benadeeld worden om andere Nederlanders te beschermen en het is de eigen Regering, die, geduld door de meerderheid van het parlement, de maatregelen neemt. In Indië leidt het ingrijpen in het economisch leven, ook al tracht de Regering zo goed mogelijk met de belangen der inheemsens rekening te houden, er bijna onvermijdelijk toe, dat telkens ook belangen van de ene bevolkingsgroep worden opgeofferd ter wille van de andere, *andersgekleurde*, door een Regering, die nooit geheel de eigene is. Een uitvoerrecht op bevolkingsrubber, aanvankelijk nog verdedigbaar omdat de winsten van inlandse rubberplanters practisch niet op dezelfde wijze kunnen worden belast als die van Europese ondernemingen, groeit gemakkelijk uit tot een extra-uitvoerrecht, dat een krasse bescherming inhoudt van de grote ondernemingen. En zulk een eenzijdige bevoordeling is niet alleen bij de rubber aanwezig. Daar valt zij direct in het oog, maar de heerschappij van de Gave Gulden leidt tot een steeds verdergaande politiek van onrecht tegenover de zwakke, grote massa der inheemse bevolking. De Nederlandse bezitters van Indische staatschuld worden door de Gave Gulden bevoorrecht ten koste van Indië. De Europese en Inlandse ambtenaren worden bevoorrecht (al merken zij practisch dikwijls weinig hiervan doordat tenslotte iedereen door de deflatie wordt benadeeld en de inlandse ambtenaren vaak sterk de druk voelen van de steun, die zij hun getroffen bloedverwanten moeten geven), de monopolies van het Gouvernement, de sporen, de scheepvaart Holland—Indië, Hollandse arbeiders en bedrijven worden gesteund ten koste van de inheemse massa in Indië. Inlandse export, inlandse batikindustrie, inlandse arbeiders en consumenten worden benadeeld of staan onder de druk, door de bevoorrechtting der anderen geoefend.

In tijden van maatschappelijke nood wordt deze gewoonlijk, door de groepen der invloedrijken en be-

voorrechten, het eerst en het meest afgewenteld in de richting van de minste weerstand. Zoals de nood van de schatkist en de verliezen der Nederlandsche Handelmaatschappij de oorzaak waren van de invoering van het cultuur- en consignatiestelsel, zo werd, honderd jaar later, de nood, die de Gave Gulden veroorzaakte, de oorzaak van een nieuwe periode van zware druk op de bevolking. De Gave Gulden heeft een einde gemaakt aan een periode in de Indische geschiedenis, die gekenmerkt werd door een streven naar rechtvaardigheid en bescherming van het zwakke inheemse element tegen druk en overmacht van het Westers bedrijf, waar dat nodig was.

Gelooft men waarlijk, dat Nederlands geschenk van 25 miljoen aan Indië tenslotte iets anders zal uitwerken dan verbittering, wanneer de ogen volledig open zullen gaan voor wat onze Gave Gulden heeft uitgericht?

Wanneer de beschermingsmaatregelen moederlandse belangen enerzijds en koloniale anderzijds raken, wordt bijna onvermijdelijk het moederland bevoordeeld ten koste van de kolonie, zoals bij de contingenteringen ten behoeve van de Nederlandse afzet in Indië. Ik kan dit belangrijke onderwerp hier slechts aanroeren en moet mij er toe beperken te constateren, dat ook hier de „psychologische” gevolgen steeds duidelijker aan den dag treden. Men merkt, dat Indië een zwaar offer moet brengen ten behoeve van die afzet en zal onvermijdelijk ertoe komen de wederzijds gebrachte offers te gaan afwegen. Als de dagbladen de opmerkingen, die Mr. Hart op de persconferentie mondeling heeft gemaakt, goed hebben weergegeven, zou de Directeur van Economische Zaken o.a. gezegd hebben, dat het jaarlijks offer, dat Indië voor die afzet brengt, niet mag worden begroot op 20 miljoen. Hoe groot is het dan? Negentien miljoen?

6. Een bedrag van die grootte lijkt op het eerste gezicht onbeduidend voor een zo groot land als Indië. Men dient echter in het oog te houden in hoe sterke mate vooral Java is leeggezogen door de Gave Gulden. De 2½ centen worden moeilijk en schaars verdiend. En moge het waar zijn, dat in sommige streken een inlander zich van 2½ cent een dag kan voeden, men vergeete niet, *dat een Javaan geen Papoea is*. De Gave Gulden heeft het economisch bestaan van miljoenen Javanen omlaaggedrukt tot dat van den Papoea, dat is even erg als wat hij gedaan heeft met duizenden Europeanen, die in de desa zijn gestoten. Een Papoea heeft het, vergeleken met die miljoenen op Java, nog beter: hij kan zich ten minste behoorlijk voeden; dat kunnen, vooral in de tijd van voedselschaarste, miljoenen Javanen en Madoerezen niet. De buikjes van de kinderen zijn meestal wel dik. Dat komt omdat gelukkig de teelt en consumptie van cassave zo is toegenomen. Maar onderzoekt men die kinderen, dan blijkt maar al te vaak, dat zij ernstig ondervoed zijn. En de volwassenen lijden vaak honger in de letterlijke zin van het woord, want de Javaan houdt veel van kinderen en de ouders hebben telkens de helft van hun schamele portie aan de kinderen afgestaan. De geneeskunde onderscheidt twee soorten van honger: de ene ontstaat uit een lege maag; de andere is die, voortdurend gevoelde, honger, welke ontstaat door de hunkering naar voedsel van de ondervoede cellen. De voedseluitdelingen van het bestuur in gevallen van oogstmislukkingen en acute nood kunnen niet verhinderen, dat beide soorten van honger, en vooral de laatste, door miljoenen worden gevoeld.

Er zijn hele onderdistricten, waar bijna driekwart der gezinnen niet meer dan een halve cent per dag beschikbaar heeft om wat knollen als enig voedsel te kopen, zonder dat zij enige reserve bezitten. Dat komt neer op een flinke aardappel per dag per persoon. Deze toestand heeft maanden achtereen bestaan, in enkele streken meer dan een half jaar. De mensen zijn bij honderden in de gevangenis gesloten, omdat

zij los zout oprapen of het clandestien maken, daar zij niet in staat zijn het te kopen. Het bestuur heeft de ogen moeten sluiten voor niet al te erge ontduiking van het zoutmonopolie.

Men moet teruggaan tot het midden van de vorige eeuw, toen de hongersnoden van Demak en Grobogan onze volksvertegenwoordigers en het ontwikkelde publiek de ogen openden voor de uitwerking van het cultuurstelsel, om de weerga te vinden van de ellende, die de Gave Gulden in de desa heeft aangericht.

Men mene niet, dat die ellende alleen te vinden zou zijn in streken, waar de sluiting van suikerfabrieken de nood versoerpt heeft.

De vermindering in het verbruik van kleren door de bevolking kan voor de crisisjaren geschat worden op 17 pCt.; met inachtneming van de bevolkingstoename mag men de vermindering per hoofd schatten op 20 pCt.

De Gave Gulden heeft bijna de gehele goudvoorraad der bevolking van Java, haar besparingen in gouden munten en sieraden voor een waarde die zeker 100 miljoen moet hebben bedragen, weggezogen.

Zal de huidige nood de ogen van het Nederlandse volk openen voor de ellende, die zijn afgod heeft veroorzaakt?

7. Uit de jaarverslagen der cultuurondernemingen klinkt steeds meer een toon van teleurstelling. Ondanks de reeds geruime tijd doorgevoerde bezuinigingen en loonsverlagingen is de rendabiliteit niet teruggekeerd. Men houde hierbij in het oog, dat de loonsverlagingen dikwijls *groter* zijn geweest dan met de verlaging van de kosten van levensonderhoud zou overeenkomen. Men bedenke, dat de officiële cijfers, die wij in de publicaties van het Centraal Kantoor voor de Statistiek vinden, dikwijls aan de hoge kant zijn, hetzij omdat de opgaven der ondernemingen soms geflatteerd zijn, hetzij omdat zij wel vermelden wat een arbeider *zou kunnen* verdienen als hij krachtig genoeg was om een hele dag te werken, maar niet wat inderdaad mee naar huis genomen wordt na de enkele uren, die de man in staat is te werken.

Het dichtst bij de waarheid zijn waarschijnlijk de opgaven, die dr. P. Bakker geeft in zijn proefschrift „Eenige beschouwingen over het geldverkeer in de inheemsche samenleving van Nederlandsch-Indië”. Zij betreffen de daglonen in de suikerindustrie, vóór de crisis en nu.

	Vroeger	Thans
Koelie in tuinen	40 à 75 cent	10 à 14 cent
Koelie harian in de fabriek	25 „ 35 „	10 cent

Dit betekent, zoals gezegd, een daling der lonen *groter dan die van de kosten van levensonderhoud*. Beseft men, wat zulke feiten, die ook voor andere cultures gelden, leren over de deflatiepolitiek?

8. Is het Nederlandse volk door de verdedigers van de Gave Gulden en door de eenzijdige berichtgeving en beschouwingen in de pers zozeer in een angstpsychose gebracht voor een val van de Onwankelbare, dat het niet anders kan doen dan begoocheld opstaren naar zijn zonderlingen heidensen afgod, ongevoelig voor de ellende, die deze verslinder van welvaart aanricht, doof en ontoegankelijk voor de taal der feiten?

In een land, dat zich bij uitstek voor een deflatiepolitiek leent doordat het economisch leven er veel elastischer is dan hier en ondernemingen en inlandse landbouw vergelijkenderwijs gesproken weinig met schulden zijn belast, in dat land waar de aanpassing is doorgevoerd en de lonen veelal zelfs méér dan met de daling van de kosten van levensonderhoud zou overeenkomen zijn verlaagd, blijkt de welvaart niet te herstellen zonder prijsherstel, zonder een keer in de ontwikkeling der conjunctuur. In een land, bij uitstek geschikt voor een deflatiepolitiek, blijkt die politiek een mislukking, die nog gevaarlijke gevolgen kan hebben. Is onze Regering zo verblind, dat zij de les uit Indië niet begrijpt?

G. GONGGRIJP.

DEVALUATIE VOOR NEDERLANDSCH-INDIË EEN VORDEEL?

De positie van Ned.-Indië in monetair opzicht is nog eenzamer dan die van Nederland. Zijn wij hier in Europa ten minste nog in gezelschap van éénige landen, die wars blijven van muntmanipulaties, Ned.-Indië is, wat dat betreft, een eenzame geworden in de volstreekte beteekenis van het woord.

En vanzelf is dan ook de laatste jaren de vraag gerezen of de meerderheid geen gelijk had en de minderheid ongelijk.

De gevolgen van een muntontwaarding zouden in Ned.-Indië gedragen moeten worden door een bevolking, die allerminst homogeen is, en hierbij denk ik in de eerste plaats aan homogeniteit in economisch opzicht.

Van de 61 miljoen menschen op het Ned.-Indische grondgebied behooren $\frac{1}{4}$ miljoen tot de Europeanen, $\frac{1}{4}$ tot de Chinezen en andere vreemde Oosterlingen, en 59 tot de Inlanders. Deze laatste geweldige massa is voor het overgrootste deel agrarisch, in hun desas in autarkisch verband levend; in de steden loontrekkend. Industrie van eenige beteekenis is er niet, kapitalisten ontbreken. Volkomen vreemd is hun een ontwikkelingskracht, zoals het gele ras in de vorige eeuw aan den dag gelegd heeft. Hun levenspeil is uiterst elastisch en laag. Houdt men deze feiten in het oog, dan beseft men reeds hoe moeilijk het wordt om bij monetaire manipulaties de belangen van deze massa af te wegen tegenover de belangen van de kleine groep uitlanders, die, economisch verre meerderwaardig, over het geheel genomen beschouwd mogen worden als dragers van het veel gesmade „kapitalisme”, — een levensstijl, die, naar de ervaring leert, bijna geen vat krijgt op de inerte massa van inheemschen.

Waar nu devaluatie in de eerste plaats beoogt een nivelleering van de prijsniveaux tusschen het land, dat de devaluatie toepast en de overige landen, ligt het voor de hand om de verhouding aan te geven tusschen het inheemsche element en het buitenland.

De productiefactoren, die het inheemsche element tot zijn beschikking heeft, zijn arbeid en grond. Zooals gezegd, ontbreekt kapitaal, en de diensten, die in de duale samenleving van Ned.-Indië het inheemsche element aan het inheemsche bewijst, geschieden nu eenmaal niet voor niets. Wanneer dus het inheemsche element goederen uit het buitenland importeert, moet deze invoer, verhoogd met de distributiekosten, de winst van den uitheemschen tusschenhandel en het aandeel in de diensten, die het Gouvernement aan het buitenland te betalen heeft in den vorm van interest en pensioenen, gecompenseerd worden door een uitvoer, die verminderd moet worden met vervoerkosten en winst van den uitheemschen tusschenhandel, maar vermeerderd met de lonen verdiend in en de grondenverhuur aan inheemsche bedrijven.

Het aandeel van het inheemsche element in den in- en uitvoer werd door mij over de jaren 1928—1933 geschat op:

in mill. Gld.	1928	1929	1930	1931	1932	1933
uitvoer (goederen)	510	479	323	209	169	151
invoer „	402	435	351	249	182	146

Deze in- en uitvoer worden gefinancierd door uitheemschen voor een zeer belangrijk deel; de totale loonsom en de grondenverhuur zijn aanzienlijk achteruitgegaan, zoodat er dan ook geen twijfel over kan bestaan, dat de laatste jaren de inheemsche maatschappij op haar relaties met de buitenwereld toe heeft moeten leggen. Daarom is in deze (geld)kapitaalarme maatschappij de vraag belangwekkend, waar de financiering van deze relaties vandaan gekomen is. Het antwoord hierop moet luiden: het door de inheemschen opgepotte geld is uit de circulatie verdwenen en terecht gekomen in de Landskassen. Dat als gevolg hiervan de ruilmiddelencirculatie ingekrompen is, wordt ook bevestigd door de jaarcijfers

van de Javasche Bank, die een vermindering van de bankbiljettencirculatie en een vermeerdering van den zilvervoorraad (specie) aangeven. Dat deze reserves begrensd zijn, is zeker; dat de grens bereikt is, waarschijnlijk. En deze maatschappij zou dan volgens sommigen door devaluatie gegalvaniseerd moeten worden.

Hoe zal deze massa de schok van een muntontwaardiging verwerken?

Van den voor inheemschen bestemden import bestaat 80 pCt. uit de twee groepen eetwaren en genotmiddelen enerzijds, garens en manufacturen anderzijds. Consumptiegoederen en geen kapitaalgoederen, — dát is de karakteristiek van den inheemschen import. Deze goederen worden voor het over-ovengroote deel betrokken uit de Pacificlanden, dus uit landen met gedeprecieerde valuta.

Devaluatie moet dus als eerste onmiddellijk gevolg hebben, dat deze import met meer guldens betaald zal moeten worden. De loonen zullen, met de traagheid hun eigen, voorloopig wel hetzelfde blijven. De uitvoer zal meer guldens opbrengen. Neemt men om een ruwe raming te hebben aan, dat bij den invoer de helft opgeteld moet worden voor distributiekosten en winst van den tusschenhandel, en van den uitvoer om dezelfde redenen eveneens de helft afgetrokken, dan heeft men dus, dat $1\frac{1}{2}$ maal den invoer = $\frac{1}{2}$ uitvoer plus loonen bij en grondverhuur aan uitheemsche bedrijven.

Wordt de Gulden op Sterling-peil gebracht, dan zouden de eerste twee termen met $\frac{12}{7}$ vermenigvuldigd worden. Het evenwicht is dan verbroken ten nadeele van de inheemsche massa.

Ik kan devaluatie niet anders zien dan als een onmiddellijk en hevig nadeel voor de breede laag inheemschen, die, na door de crisis teruggevallen te zijn op een uiterst laag levenspeil, met een stijging van het prijspeil de devaluatie nog te betalen krijgen óók.

Hoe echter zou het uitheemsche element op devaluatie reageren?

Het „particuliere” zit in Indië met een kapitaal, dat tusschen de 2 à 3 milliard Guldens geschat kan worden en waarover vóór de crisis een 300 miljoen per jaar in den vorm van dividenden, tantièmes en interest werd uitgekeerd (tegenwoordig pl.m. 70 miljoen). Deze dienst van het geïmporteerde kapitaal moest eveneens zijn compensatie vinden in een uitvoeroverschot, en de Ned.-Indische handelsbalans vertoonde dan ook, geheel volgens de regelen der kunst, een actief karakter.

Sluit men de mogelijkheid van een afzonderlijke Indische Guldendevaluatie uit (dus zonder dat de Nederlandsche Gulden gelijktijdig gedevalueerd wordt), dan is maar één conclusie mogelijk en wel deze: Als de loonen op hetzelfde peil gehouden worden, beteekent muntontwaardiging voor het „particuliere” een voordeel. Maar een voordeel in dién zin, dat er meer Guldens ontvangen zouden worden. Wat op den uitheemschen import toegelegd wordt, zal in dit geval meer dan goed gemaakt worden door de in Guldens verhoogde opbrengst.

Zelfs al zou men aannemen, dat er uit hoofde van verminderden import ook minder verdiend wordt aan vervoer en winst, en zelfs al zou men verstandig doen aan te nemen, dat uitbreiding van onzen export illusoir zou blijken, dan nog zou een uitvoer tegen een Sterling-Gulden deze verliezen meer dan goed maken. Of echter deze boekwinst — want van een reële winst zal wel niemand willen spreken — op den duur ooit gerealiseerd kan worden, is een vraag waarop alleen het conjunctuurverloop antwoord kan geven.

Er is nog een derde element, dat niet buiten beschouwing blijven kan: het Ned.-Indische Gouvernement, dat jaarlijks aan pensioenen, goederen, passagegelden, interest en aflossingen een 150 miljoen te betalen heeft. Dit bedrag zou door devaluatie met een betrekkelijk gering bedrag verhoogd worden.

Altijd maar weer in de veronderstelling, dat de loonen en andere gewone uitgaven op het tegenwoordige peil gehouden kunnen worden, zou een langzame vermeerdering van de middelen, zooals de saldi's der producten en bedrijven, en belastingen (venootschapsbelasting!) de basis, waarop het Gouvernement te werken heeft, verbreeden.

Reden voor een *plotselinge* verbetering van de positie van het Gouvernement zie ik niet. Het ruimer vloeien van middelen gaat nooit plotseling.

Wanneer ik mijn antwoord op de vraag of devaluatie voor Ned.-Indië een voordeel beteekent, na-les, dan zijn er enkele punten, die ik nog eens met nadruk naar voren wil brengen.

Ik heb geen uitbreiding van den uitvoer aangenomen, want ik geloof er niet aan. Carton de Wiart als katholiek, de Maistreau als liberaal hebben het 8 April jl. in de Belgische Kamer treffend gezegd: *Devaluatie stelt geen nieuwe markten open*. Wij zullen geen zak Javasuiker meer verkoopen en geen pond thee meer verslijten. In Londen — zoo zegt men immers — liggen de maatregelen al kant en klaar voor het geval de Gulden „valt”.

Ik heb aangenomen een constant blijvend loonpeil, wat geoorloofd is, omdat het reservoir aan arbeidskrachten op Java bijna onuitputtelijk is, en een organisatie van de arbeidende klasse niet bestaat. Maar het is een veronderstelling, die *ethisch volstrekt ontoelaatbaar is*. En opnieuw: als men streeft naar de verwerkelijking van een „rechtvaardig” loon, waar blijft dan de aardigheid van muntontwaardiging? Want de voorstanders van devaluatie hopen altijd zoo niet op een constant blijven dan toch op een achterblijven van de loonen in een stijgend prijspeil. Er is nog een derde punt, dat ik opnieuw even aan wil roeren:

Wij hebben gezien, dat er in hoofdzaak twee partijen tegenover elkaar staan, en dus ook twee belangen tegen elkaar afgewogen moeten worden: de meerdere opbrengst in Guldens van het uitheemsche uitvoeroverschot tegenover het stijgende levenspeil, wat een onmiddellijk en hevig nadeel is voor de inheemschen.

Wat het eerste betreft, is het bij vele Westerlingen aan doovemansooren gepredikt of men hun zegt, dat de dividenden, die weer „stroomen” zullen, minder koopkracht hebben dan de vroegere; dat devaluatie net zoo goed een verkapte kapitaalsheffing is als een verkapte loonsverlaging. Voor wie het begrip koopkracht geen klank maar wrange werkelijkheid is, dat is de economisch weerlooze massa van inheemschen, die zich nu kunnen voeden voor 3 centen per dag en kleeden voor een kwartje. Voor deze menschen zou een devaluatie niet anders beteekenen dan een *opzettelijke verergering van benarde omstandigheden*.

Als het waar is, dat in deze wereld nog dingen bestaan, die niet voor geld te koop zijn, dan is het voor latere geschiedschrijvers van onze koloniale staatkunde een eerste plicht om eervol dezen Minister van Koloniën te gedenken, die door zijn star afwijzen van devaluatie de beschermer is gebleken van een massa, die leeft op een peil, dat zelfs naar Aziatische begrippen heel, heel laag is.

Dr. A. J. A. PRANGE.

DE VERLAGING VAN HET RESTRICTIE-PERCENTAGE VOOR DE RUBBER.

Terwijl het besluit van het Internationale Rubber-Comité tot verlaging van het restrictie-percentages van 40 op 35 voor het tweede halfjaar van 1936 blijk geeft van een zeker optimisme, heeft de markt daarop in eerste instantie met een prijsdaling gereageerd! Een der merkwaardigheden van deze „geleide economie”: waar de leiders grond voor optimisme zien, verdisconteert de markt het daarop gebaseerde besluit in eerste instantie ongunstig!

Dit werpt ook een scherp licht op de prijsvorming voor rubber. Het valt niet te ontkennen, dat de rubberprijs dank zij de restrictie is opgezet tot een ni-

veau, dat zeker geen rekening houdt met de verhoudingen in de nabije toekomst. Zijn handhaving op het bestaande niveau is dan ook alleen met en door de restrictie mogelijk, hetgeen in feite wil zeggen, dat het reguleerings-comité een zeer groote macht heeft. Niet meer de toekomstige verhoudingen spelen — via de speculatie — mede een belangrijken rol, doch alleen de tegenwoordige. De speculatie toch kan in een dergelijke markt niet meer met groote kans op succes opereeren, zij heeft prijsbeweging noodig, alsmede een duurzame basis voor haar handelingen, welke de toekomstige prijsbeweging pogen te anticiperen. En juist die duurzame basis is thans vervallen. Tijdelijk op korten termijn tracht de speculatie inderdaad op bepaalde gebeurtenissen vooruit te loopen, doch de verder afgelegene toekomst wordt niet meer in de prijsvorming tot uiting gebracht. Elke prijsstijgende tendens wordt reeds van den beginne af belemmerd en daardoor beheerscht door de kans van een verkleining der restrictie, elke prijsdaling wordt tegengehouden door de kans op een verscherping der beperking. De prijsstijging zal te eerder tot een verkleining der beperking uitlokken, omdat er een groep producenten is, die hun product nog steeds met winst afstooten, de bevolkingsrubber in ons Indië, en elke prijsstijging leidt tot een verhooging van den vraagprijs voor hun product. Doordat bij een hooger prijs van het product tevens, tijdelijk althans, de rem op den uitvoer — het uitvoerrecht — minder effectief werkt, bestaat welhaast de dwang tot verhooging van het uitvoercontingent, waardoor tevens de stimulerende werking der prijsbeweging wordt tegengewerkt.

Anders daarentegen staat het met een prijsdaling; hierop werken nl. ook factoren, waarop de productie geen anderen dan corrigeerenden invloed kan hebben, nl. het verbruik en de vervangingsmiddelen. Een ongunstige ontwikkeling der consumptie toch werkt, speciaal omdat het geheele herstel tot meer normale verhoudingen — juist tengevolge van het zijn der beperking — hiervan moet komen, prijsdrukkend en wel kan ook hier het comité wederom „corrigeerend” optreden, doch een dergelijke correctie is een dubbelsnijdend zwaard, dat het prijsniveau weliswaar tracht te handhaven, doch tevens den kostprijs verhoogt.

Juist omdat de markt grotendeels beheerscht wordt door reële vraag en aanbod, werkt een achterwege blijven of een vermindering van de eerste, bij de nog steeds bestaande, zeer groote voorraden, scherper dan een toeneming der consumptie.

Doordat het comité den uitvoer in de hand heeft, is het hem, bij de bestaande verhoudingen, mogelijk invloed op het toekomstig prijsverloop te oefenen en dientengevolge bestaat de noodzakelijkheid dit instrument met groote voorzichtigheid te hanteeren.

Alvorens het genomen besluit te toetsen, is het goed ons een duidelijk beeld van de statistische positie te vormen.

De voorraden toonden na ult. December 1935 tot ult. Maart 1936 het volgende verloop:

in long tons ¹⁾	Per ult. 1935	Per ult. Mrt. 1936
Voorraden		
in de Vereenigde Staten ..	295.438	267.519
te Londen en Liverpool ..	164.295	147.712
bij Engelsche fabrikanen .	44.692	39.216
te Singapore en Penang ..	28.304	29.322
in restrictiegebieden	72.666	± 68.000
in Brazilië	4.683	4.864
elders	3.222	2.532
stoomend	± 83.000	± 90.000
	696.300	649.165

¹⁾ Deze en andere cijfers zijn ontleend aan of gebaseerd op het Statistical Bulletin van April van het International Rubber Regulation Committee.

In 3 maanden tijds kunnen wij hier dus een afnemning met 47.000 tons registreeren. Nu mag daarbij evenwel niet vergeten worden, dat uit de restrictiegebieden niet is uitgevoerd geworden, wat

toelaatbaar was; immers, nemen wij de carry-over van 1935 naar 1936 in aanmerking, dan blijven de exporten ongeveer 15.000 tons beneden de toegestane contingenten, een hoeveelheid, welke dus ook in normale omstandigheden later aan den voorraad zou zijn toegevoegd.

De afnemning van de voorraden in de restrictiegebieden in aanmerking nemende, kan dus vastgesteld worden, dat de productie gedurende het eerste kwartaal van 1936 ongeveer 32.000 tons beneden het verbruik is gehouden en indien wij de afnemning in deze gebieden buiten beschouwing zouden laten — omdat ook zij alsnog had kunnen worden ingehaald — met 29.000 tons.

Het verbruik der 3 eerste maanden van 1936 kan als volgt worden getaxeerd:

in long tons	1e kwartaal	
	1936	1935
Vereenigde Staten van Amerika ..	128.000	132.910
Engeland	21.200	21.717
Productie-landen	1.500	441
Overige landen	87.300	88.703
	238.000	243.771

hetgeen tegenover 1935 dus een kleine achteruitgang beteekent, welke evenwel tegenover den achteruitgang bij de verschepingen, nl. van ruim 220.000 tot bijna 196.000 tons, in het niet zinkt.

Indien wij nu het genomen besluit toetsen, dan moeten wij er allereerst op wijzen, dat door de verhooging van de uitvoercontingenten de uitvoer in het tweede halfjaar 30.000 ton hooger zal worden dan hij anders zou zijn geweest. Immers, doordat het gemiddelde restrictiepercentage over 1936 thans 37½ pCt. zal bedragen, kunnen wij de wereldproductie als volgt ramen:

Quota-landen (dus restrictie-gebieden, behalve Siam en Fransch-Indo-China) 62½ pCt. van hun standaardquotum 1936	758.750 tons
daarbij carry-over van 1935 naar 1936	5.325 „
Siam en Fransch Indo-China	64.000 „
Andere productie-gebieden	20.000 „
Totaal voor 1936	848.075 tons
tegenover een netto-export voor 1935 van	830.047 „
dus een vermeerdering met rond	18.000 tons

Voor de producenten zal dit besluit tot een verlaging van de kostprijzen leiden, welke te meer wenscheijk is, nu steeds meer blijkt, dat het gemiddelde prijsniveau van 1935 in slechts weinige gevallen een winst, in de meeste echter verlies aan de maatschappijen heeft gebracht. Het is slechts de vraag in hoeverre het prijsniveau ongunstig op het besluit zal reageeren. Voorloopig heeft de prijsdaling slechts een geringen omvang aangenomen; het verdere verloop zal van de ontwikkeling der consumptie afhangen. Het comité is te dezen opzichte optimistisch. Regel is evenwel tot nu toe geweest, dat de consumptie in het tweede halfjaar beneden die van het eerste bleef en o.i. bestaat er vooralsnog geen overtuigende indicatie, dat dit jaar ons een uitzondering zal brengen. Wel zien wij verschillende teekenen van opleving in de wereld, wel ook blijft de bewapening overal ter wereld voor de vraag naar rubber een gunstig symptoom, doch overigens zijn de politieke toestanden toeh dermate, dat zij een ernstige belemmering voor de ontwikkeling der normale behoefte blijven. Daarnaast zijn èn regereeraat èn, ook in verband met het deviezenprobleem van Duitschland, de synthetische rubber ernstige en ernstiger wordende concurrenten, welker beteekenis anderzijds echter bij een lageren prijs minder wordt. Wat de synthetische rubber betreft mag onder de bestaande verhoudingen zeker niet vergeten worden, dat èn voor Duitschland èn voor Rusland de kostprijs van het kunstmatige tegenover den prijs van het natuurproduct tenslotte slechts een ondergeschikte beteekenis heeft. Er zijn ook daarbij evenwel grenzen en in dit verband valt voor de rubbercultuur een

verlaging van het prijsniveau, hoe paradoxaal zulks moge klinken, zeker niet te betreuren.

Voor het Gouvernement in ons Indië is een verhooging van het uitvoercontingent zeker niet onwettig, omdat het zorgkind dezer restrictie, de bevolkingsrubber, thans een grooter contingent krijgt, waardoor de kans, mede door de zeer zware heffing, verbetert, dat in 1936 de handhaving der restrictie daar met eigen middelen mogelijk is en dus geen beroep op de ondernemers of op partijen bij de overeenkomst behoeft te worden gedaan. Dank zij de indertijd reeds gedane toezegging is de overschrijding der bevolkingscontingenten per ult. 1935 kwijtgescholden, zoodat 1936 een nieuwe periode vormt.

De ontwikkeling in de eerste 4 maanden is voor de bevolkingsrubber niet ongunstig geweest; terwijl in de eerste 4 maanden van 1935 de toelaatbare uitvoer met bijna 9.000 tons werd overschreden, bleef de uitvoer in dezelfde periode van dit jaar beneden het contingent, vooral dank zij de toevoeging aan het standaard-quotum, welke in December jl. werd toegestaan. Voor de bevolkingstappers beteekent het besluit door haar prijsverlagend gevolg een tegenvalter tengevolge van de starheid der heffing van het uitvoerrecht; het hun toekomende provenu wordt kleiner en wij zullen moeten afwachten, hoe zij hierop reageeren. Wij meenen evenwel te mogen verwachten, dat dit omstreeks dezen tijd niet tot een tijdelijke intensificatie van den tap zal leiden. Het Gouvernement van Ned.-Indië heeft bovendien het gevaar daarvan bezworen door op 8 Mei het uitvoerrecht, dat inmiddels tot f 35 per 100 kg droog product was opgevoerd, met f 1 te verlagen en hieraan op 11 dezer een nieuwe verlaging toe te voegen, waardoor de verhouding tusschen den rubberprijs te Batavia en het uitvoerrecht wederom hersteld is; dit kan, naar wij gelooven, echter tegelijkertijd als een indicatie worden opgevat, dat het Gouvernement geen aanleiding ziet tot de verwachting van hogere prijzen en hiermede dus tijdig tracht te voorkomen, dat de tappers tot duurzame intensificatie van den tap door een lager provenu worden gedwongen.

Een tijdelijke prijsdaling zou voor de Indische ondernemingscultuur het voordeel hebben, dat de gemiddelde prijs, welke de basis voor het uitvoerrecht op ondernemingsrubber zal zijn, lager komt te liggen en daardoor dit recht zelf ook lager zal zijn dan anders; verwacht moet echter worden, dat de heffing voor 1937 een fractie boven die van 1936 komt en deze last zal dan weer zwaarder drukken op het exploitatie-resultaat.

Hoewel zeker het besluit van het comité aan alle kanten van een groote voorzichtigheid blijk geeft en elke handeling, welke een ongezonde prijsstijging van het product tegengaat, onder de bestaande verhoudingen toejuiching verdient, blijft het de vraag, welken omvang de prijsdaling zal nemen. Zou het een vergroting worden van een toch reeds te verwachten prijsdaling uit hoofde van een afnemening van de consumptie, dan zou het doel wel eens voorbij geschoten kunnen blijken, doch dan heeft het comité het nog altijd in de hand de restrictie voor het vierde kwartaal wederom te vergrooten. Het is in ieder geval een geruststelling, dat de afnemening der wereldvoorraden niet star wordt geforceerd, zij het dan ook, dat deze geheele restrictie steeds meer de vraag naar haar nut opdringt; haar nut wel te verstaan voor de rubbercultuur en de rubberconsumptie als zoodanig. Haar nut voor bepaalde groepen producenten is ongetwijfeld aanwezig.

Ook de economische rechtvaardiging van de rubberrestrictie is, naar het ons voorkomt, in de afgelopen jaren zeker niet aangetoond; veeleer meenen wij, dat steeds sterker juist daaraan moet worden getwijfeld.

J. F. H.

FINANCIEELE SANEERING VAN HET LANDBOUW-BEDRIJF.

Inleiding.

Eenigen tijd geleden is door het Departement van Landbouw en Visscherij in de reeks „Verslagen en Mededeelingen van de Directie van den Landbouw” een publicatie uitgegeven betreffende de bedrijfsuitkomsten van den landbouw in het boekjaar 1934/35. Deze gegevens geven ons aanleiding na vijf jaren van landbouwcrisispolitiek de financieele positie van dit bedrijf als geheel genomen eens te overzien en na te gaan, in hoeverre er reden zou kunnen bestaan voor een min of meer grondige wijziging daarvan. Het ligt daarbij niet in onze bedoeling ook maar eenigermate op onderdeelen van de agrarische politiek in te gaan; ons interesseert op dit oogenblik uitsluitend het algemeene probleem, of het landbouwbeleid, hetwelk tot dusverre in hoofdzaak het karakter van tijdelijke steunverlening aan het door de crisis zoo zwaar getroffen boerenbedrijf had, in het licht van de bedrijfsgegevens, de algemeene economische toestand hier te lande en de structuurveranderingen op agrarisch en industrieel gebied in het buitenland, gewijzigd zou dienen te worden.

Analyseeren wij daartoe eerst de hier bedoelde bedrijfsuitkomsten.

De bedrijfsuitkomsten.

Vooraf dient er op te worden gewezen, dat, hoe waardevol deze gegevens voor een beoordeeling van de algemeene situatie op landbouwgebied mogen zijn, de interpretatie ervan toch wel uitermate voorzichtig moet geschieden. De absolute cijfers op zichzelf beschouwd zijn namelijk direct reeds ongeschikt om de werkelijke rentabiliteit van het boerenbedrijf in een bepaald jaar en in een bepaalde streek te leeren kennen. De juistheid dezer bewering wordt ten duidelijkste gedemonstreerd door de opbrengstcijfers in de rivierkleigebieden, die uiterst zelden anders dan negatief zijn geweest, uitgezonderd in het crisisjaar 1933/34. Zelfs in streken als deze, die inderdaad nimmer bijzonder welvarend waren en waar men dus vanouds op een sober bestaan is ingesteld, is een duurzaam verliesgevend bedrijf ondenkbaar. Het zou ons te ver voeren na te gaan, op welke wijze deze tenslotte voor een bijzonder doel, de belastingaangifte, berekende cijfers voor een beoordeeling van de werkelijke rentabiliteit geschikt zouden kunnen worden gemaakt. Wij hebben dat voor ons doel ook niet nodig. Want hoe betrekkelijk de waarde der absolute cijfers moge zijn, zeer belangrijk is hun beteekenis, wanneer men ze voor de verschillende jaren in verhouding tot elkaar beziet. Deze gegevens immers worden nu reeds gedurende een heele reeks van jaren volgens eenzelfde opzet verzameld. De vergelijking onderling wordt dus door eventuele gebreken, welke de absolute cijfers met betrekking tot een beoordeeling van de rentabiliteit aankleven, niet getroffen. Heeft men dan ook in het algemeen een denkbeeld van den toestand van den landbouw in de aan de crisis voorafgegane jaren, zoo kan men aan de hand van deze cijfers beoordeelen, in hoeverre de huidige toestand van dien van voor de crisis afwijkt.

Ook met vergelijking van de cijfers der verschillende jaren moet men echter nog voorzichtig zijn. Het aantal bedrijven, wier uitkomsten door de landbouwboekhoudbureaux worden verzameld, was in de vroegere jaren vrij gering. Geleidelijk is dit aantal echter gegroeid, zoodat de cijfers, naarmate men dichterbij den tegenwoordigen tijd komt, representatiever worden.

Een ander bezwaar, dat veelal tegen deze cijfers wordt aangevoerd, namelijk dat zij vooral betrekking hebben op goede bedrijven van een bepaalde grootte, welker eigenaren het belang van een behoorlijke landbouwboekhouding inzien, geldt hier in mindere mate. Dit immers beïnvloedt de cijfers van alle jaren weer.

De tendens zal evenwel bestaan, dat in de latere jaren zich bij de „goede” boeren steeds meer ook die hebben gevoegd, welke de minder welvarende boerderijen bezaten. Het is dus niet onmogelijk, dat de oudere cijfers ten opzichte van de jongere eenigszins geflatteerd zijn.

De in den aanvang genoemde publicatie van de Directie van den Landbouw bevat op pagina 8 onderstaande tabel (I).

Dit overzicht geeft enerzijds interessant materiaal voor een vergelijking van de positie van akkerbouw en veehouderij ten opzichte van elkaar, anderzijds voor een vergelijking van den toestand dezer beide bedrijfstakken in verschillende jaren. Ten behoeve van laatstgenoemde vergelijking is de reeks van jaren evenwel wat kort. Voor de jaren vóór 1927/28 wordt echter geen gewogen gemiddelde van de bedrijfsuitkomsten in de verschillende gebieden gegeven. Wel staan cijfers voor de districten, waarin elk gebied weer is verdeeld, ten deele ter beschikking. Uit deze gegevens hebben wij ter completeering van bovenstaand overzicht tabel II samengesteld.

Wanneer men nu in het oog houdt, dat slechts de orde van grootte der weergegeven cijfers in dit verband zin heeft, dan leeren zij veel. In de eerste plaats n.l. blijkt, dat een gemiddelde netto-opbrengst van pl.m. f 50.— per ha, als in 1934/35 werd behaald, zeer behoorlijk is te noemen. Wij hebben voor de vroegere jaren geen gemiddelden berekend, bevreemd als wij waren, dat men toch te veel waarde aan deze cijfers zou hechten. Doch wanneer men het tweede overzicht nauwkeurig bekijkt, kan men zich toch moeilijk aan den indruk onttrekken, dat deze uitkomst inderdaad in vergelijking met de voorafgegane jaren wijst op een bevredigenden toestand. Slechts 1928/29 ligt er nogal belangrijk boven. In

1924/25 schijnt de opbrengst van het akkerbouwbedrijf eveneens iets hooger te zijn geweest, doch in de overige jaren is men daar, afgezien van Zeeland en Noord-Westelijk Noord-Brabant in 1923/24, in het algemeen toch een stuk beneden gebleven. De algemeene indruk is dus, dat voor het akkerbouwbedrijf gedurende de periode 1923—1935 de boekjaren 1924/25, 1928/29 en 1934/35 topjaren zijn geweest. Wij gaan hier niet in op de oorzaken daarvan. Wij constateeren slechts, dat in de sterk fluctueerende opbrengstenreeks gedurende het afgelopen dozijn jaren, het cijfer voor 1934/35 een top vormt.

Geheel anders staat het met de veeteelt. Ook daar een sterke wisseling in de opbrengst, zooals uit de cijfers voor de weidstreken¹⁾ duidelijk blijkt. En ook daar vormen 1924/25 en 1928/29 topjaren, hoewel minder geprononcerd dan bij het akkerbouwbedrijf. In scherpe tegenstelling tot den toestand in den akkerbouw vormt 1934/35 voor de veeteelt echter geen topjaar. Weliswaar is de toestand vergeleken met de ergste crisisjaren 1931/32 en 1932/33 belangrijk verbeterd, doch voor 1934/35 schommelt de opbrengst toch om het nulpunt. Men kan de tegenstelling tusschen akkerbouw en veehouderij niet beter karakteriseeren dan door de vergelijking van 2 cijfers: 50 en 0. Wij erkennen volmondig, dat het goede cijfer voor den akkerbouw ten deele een gevolg is van den zeer gunstigen oogst in het afgelopen boekjaar, het slechte cijfer voor de veehouderij van een lagere schatting van de waarde van den vee-inventaris dan het vorig jaar. Doch wij wijzen erop, dat 1934/35 voor den akkerbouw dan ook een topjaar is, hetwelk men moeilijk elk jaar kan ver-

¹⁾ Voor de zandgronden, waar de veeteelt overweegt, geldt over het geheel hetzelfde. Cijfers daarvan moesten wegens plaatsgebrek achterwege blijven.

	Netto-opbrengst in guldens per H.A. ¹⁾							
	1927/28	1928/29	1929/30	1930/31	1931/32	1932/33	1933/34	1934/35
Zeeklei m. akkerbouw en gemengd bedr.	20.90	75.55	- 4.09	- 30.05	- 48.33	- 22.51	33.07	49.30
Rivierklei met gemengd bedrijf	- 6.24	- 10.99	- 7.82	- 59.26	- 99.60	- 79.74	9.39	- 7.06
Weide streken	23.91	52.13	38.62	1.22	- 66.64	- 20.72	15.51	4.05
Zandgronden	22.35	41.76	40.51	7.36	- 82.12	- 34.99	10.93	- 4.91
Veenkoloniën	65.78	98.33	14.02	- 24.15	- 86.72	- 18.90	32.46	42.56
Gemiddeld (gewogen).....	23	48	23	- 10	- 73	- 18	18	11

¹⁾ Ter toelichting moge er op worden gewezen, dat de netto-opbrengst is verkregen door van de bruto-opbrengst af te trekken de uitgaven ter betaling van arbeidsloon, zaaizaad en pootgoed, veevoeder, meststoffen en diverse andere uitgaven, alsmede de rente van den inventaris en de pacht of de geschatte pacht prijs. De berekende opbrengst is dus die van een overigens onbelast pachtbedrijf.

	Netto-opbrengst in guldens per H.A.												
	1923/24	1924/25	1925/26	1926/27	1927/28	1928/29	1929/30	1930/31	1931/32	1932/33	1933/34	1934/35	
Zeeklei met akkerbouw en gemengd bedrijf	Noord. bouwstreek (Gr.)	- 30	55	6	- 19	- 30	98	- 7	- 69	- 57	- 22	37	45
	Noord. W. kwartier (Gr.)	15	38	14	- 19	1	79	24	- 33	- 47	- 31	25	25
	Centr. bouwstreek (Gr.)	- 28	27	- 12	- 38	- 23	69	- 1	- 28	- 46	- 27	29	37
	Klein Oldambt (Gr.)	- 42	52	- 40	- 26	- 37	80	2	- 35	- 43	3	37	61
	Nieuw Oldambt (Gr.)	- 39	58	- 16	- 34	- 64	103	35	- 32	- 55	10	47	65
	Oud Oldambt (Gr.)	- 31	26	- 15	- 26	- 54	69	- 27	- 53	- 45	- 17	24	40
	Kleibouwstreek (Fr.)	34	78	16	17	31	36	- 34	5	- 38	- 35	24	55
	Eilanden (Z.-H.)		70	33	28	67	80	- 33	- 5	- 27	- 39	23	32
	Provincie Zeeland	84	102	16	47	29	74	6	- 23	- 60	- 25	39	55
N.W. Zeekleigebied	107	73	- 43	35	37	78	- 18	- 72	- 68	- 21	42	66	
Weidestreken	Centr. Weidestr. (Gr.)	17	62	- 2	- 27	- 5	56	- 13	- 20	- 59	- 47	10	- 17
	Kleiweidestreek (Fr.)	42	73	26	- 8	45	34	- 32	29	- 34	- 7	25	25
	Veenweidestreek (Fr.)	30	75	53	18	43	36	6	29	- 26	5	34	22
	Weidegebied (Ov.)	- 13	55	27	- 17	- 9	24	71	16	- 99	- 77	- 23	- 19
	N.W. Weidegebied (Ut.)					35	32	85	12	- 156	- 146	50	34
	Middengewest (N.-H.)		107	67	6	42	69	47	20	- 47	- 8	32	8
	Rijnland (Z.-H.)					95	71	33	- 19	- 46	- 18	37	7
	DelftenSchiedam (Z.-H.)					- 14	105	116	- 8	- 72	0	45	11
	L. v. Gouda en Woerden (Z.-H.)					- 51	65	78	- 52	- 73	- 6	35	5
	Krimpenerw. (Z.-H.)					- 17	124	108	- 127	- 101	29	60	14
	Alblasserwaard												
	Vijtheerenlanden (Z.-H.)				- 31	10	69	48	- 46	- 89	- 10	16	- 14
	Maaskant (N.-H.)		28		- 15	- 29	6	- 11	- 44	- 131	- 74	- 36	- 59

wachten. Ook het vorig jaar was, steeds nog ten opzichte van voorafgaande jaren, niet ongunstig te achten. Het cijfer voor de veeteelt is toen misschien iets geflatteerd door het waarschijnlijk belangrijke verschil in waardeering van den vee-inventaris in het begin en aan het eind van het boekjaar.

Wij wezen reeds op de slechts betrekkelijke waarde, die men aan de absolute cijfers kan hechten. Wij willen uit de beide cijferstaten dan ook slechts dit concluderen, dat de akkerbouw de laatste jaren in de, vergeleken met vorige boekjaren, veilige regionen van 30—50 Gulden per ha verkeert en dat de veehouderij in de weliswaar niet meer allerongunstigste, doch toch verre van veilige regionen van 0—10 Gulden per ha verblijft. Of in woorden uitgedrukt: de akkerbouw gaat tegenwoordig betrekkelijk goed, de veehouderij betrekkelijk slecht.

Het motief voor wijziging der politiek.

Wij zullen ons niet gaan verdiepen in de vraag in hoeverre deze constatering ook in absoluten zin geldt, of in hoeverre zij geldt ten opzichte van de andere onderdeelen onzer volkshuishouding. Het eerste zou een grondige studie vereischen van de ontwikkeling van de rentabiliteit in den landbouw over een lange periode — iets wat het kader van dit artikel wel ver te buiten gaat — het tweede gaat veel dieper en raakt de wezenlijkste grondslagen van het vraagstuk der inkomensverdeling. Hetgeen niet weg neemt, dat wij straks nog gelegenheid zullen vinden om daarover een enkele opmerking te maken.

Datgene, wat ons hier interesseert, is de betekenis van de laatstgenoemde rentabiliteitsgegevens voor het probleem van de aanpassing hier te lande en voor het nauw daarmee verbonden vraagstuk van de tegenstelling tusschen akkerbouw en veehouderij.

Wij staan op agrarisch gebied voor het feit van een behoorlijk boerenden akkerbouw en van een vrij slecht boerende veehouderij. Dit resultaat is bereikt door middel van een omvangrijk samenstel van ingrijpende steunmaatregelen. Wij behooren niet tot degenen, die smalend afgeven op datgene, wat op het gebied van de agrarische steunverlening in de afgelopen jaren tot stand is gebracht. Een belangrijk onderdeel van onze volkshuishouding stond, zij het niet voor den socialen ondergang, dan toch voor de diepste armoede. Door met spoed ingestelde hulpmaatregelen is men er in geslaagd dit onheil voor den boerenstand en voor het geheele Nederlandsche economische leven af te wenden. Mag de uitvoering wel eens niet geheel en al zonder feilen zijn geweest, niemand, die tot taak zou hebben gehad een bedrijf van de grootte van den Nederlandsche landbouw op korten termijn weer op de been te helpen, zou daaraan ontkomen zijn. Gezien den omvang van die taak en de geweldige organisatorische moeilijkheden, waarvoor men stond, kan men bewondering hebben voor hetgeen tenslotte tot stand is gebracht.

Het werk is daarmee echter niet volbracht. De vraag, welke juist op het oogenblik met groote kracht zich opdringt, is: wat nu?

In de wereld valt op het oogenblik een langzame, zij het sinds 1932 gestadige herleving waar te nemen. Nederland neemt hieraan met eenige andere landen niet deel. Het wordt daarin belemmerd door zijn hoog lasten- en kostenpeil, hetwelk het verhindert op oude markten zijn „Konkurrenzfähigkeit“ te herwinnen, op nieuwe markten genoegzaam door te dringen. Afgezien van de vraag, of de in gang zijnde herleving zich snel zal doorzetten en zich tenslotte ook in ons land zal openbaren, schijnt het moeilijk voor te spreken vatbaar, dat er geruimen tijd zal verlopen eer Nederland zijn vroegere positie tusschen zijn mededingers en zijn oude welvaart zal hebben herwonnen. Al past ons prijzenpeil zich nu reeds wat beter aan het internationale aan, zooals onlangs in de Nederlandsche Conjunctuur van Februari jl. werd geconstateerd, hoe verheugend dit op zichzelf

moge zijn, de groote vraag is of ons bedrijfsleven tegen die prijzen mee kan en over voldoende liquide middelen beschikt om zich onder de gewijzigde omstandigheden opnieuw te kunnen ontplooiën. Slechts dan zal onze export zich opnieuw kunnen uitbreiden, wanneer ons lasten- en kostenpeil voldoende zal zijn aangepast. Dit alles overheerschende probleem is voor de beoordeeling van den tegenwoordigen landbouwsteun van het eminentste belang.

Een ander punt, dat intusschen hiermede verband houdt, is dat van de structurele verschuivingen in het buitenland. De re-agrarisatie van Engeland en Duitschland, hoewel nog niet voltooid, is reeds een voldoende feit, waarmede wij in de toekomst blijvend rekening zullen moeten houden. Een herstel van de internationale graanprijzen tot het niveau, waarop onze richtprijzen liggen, is, ook voor een iets verderaf liggende toekomst, uiterst onwaarschijnlijk. Ook daarbij zullen wij ons in de toekomst moeten aanpassen.

De landbouw is voor ineenstorting behoed en in stand gehouden. Moet hij in het licht van deze beide feiten met handhaving van de huidige kostenstructuur blijvend in stand worden gehouden, mede ten koste van de zoo hoog noodige aanpassing der kosten van ons overig bedrijfsleven, met name van de industrie, van welke uitbreiding wij het toch in de toekomst zullen moeten hebben?

Wij voor ons beantwoorden deze vraag ontkennend, wij achten het oogenblik voor een vergaande financiële saneering van het agrarische bedrijfsleven gekomen.

De middelen tot saneering.

Daartoe zijn, men weet het, drie middelen: de kostenverlaging langs natuurlijke weg, de door de Regeering voorgeschreven lastenverlaging en de devaluatie van de munt. De eerste weg is, in elk geval voor den landbouw, versperd door het van regeeringswege regelend optreden ten aanzien van prijzen en productie, waaraan weinigen, en wij in geen geval, zonder meer een eind zouden willen zien gemaakt. De derde weg wenscht de Regeering, zooals zij uitdrukkelijk heeft verklaard, niet te gaan. Dan blijft in het kader van de noodzakelijk geachte aanpassingspolitiek slechts de tweede weg over: directe, van overheidswege voorgeschreven verlaging der lasten.

Wij voegen hieraan onmiddellijk toe, dat ook in geval van devaluatie het probleem van de lastenverlaging in den landbouw waarschijnlijk niet volledig zou zijn opgelost. De agrarische afzet naar het buitenland zou voordeliger worden, de agrarische afzet in het binnenland beter beschermd plaats vinden. De relatieve betekenis der vaste lasten zou dalen en verlaging der heffingen mogelijk worden. Hetgeen ook wel noodig zou zijn wegens de te verwachten stijging der kosten van levensonderhoud. Doch dat de heffingen geheel zouden kunnen worden afgeschaft, achten wij zeer onwaarschijnlijk. Zoodat het probleem van de aanpassing aan de blijvend gewijzigde afzet- en productieverhoudingen als zoodanig zou blijven bestaan.

Uitgaande van de huidige aanpassingspolitiek der Regeering is dus, hoe weinig wij overigens mogen voelen voor ambtelijk ingrijpen in bestaande schulden- en credietverhoudingen, naast het regelend optreden ten aanzien van productie en prijzen directe verlaging der lasten de aangewezen weg. Bereiking van dit doel door middel van voorafgaande verlaging van richtprijzen en heffingen is uitgesloten. Het eenige gevolg zou zijn, dat de boer het loodje zou leggen. In akkerbouwstreken, en hier en daar ook reeds in weidegebieden, doet zich stijging van pachten voor. Behalve de gunstige opbrengsten in het akkerbouwbedrijf is een algemeene oorzaak hiervan een groote drang tot aankoop van land, versterkt nog door de mogelijkheid van invoering van een continuatierecht. Wil men op dit gebied dus iets bereiken, dan moeten

richtprijzen, heffingen en vaste lasten tegelijkertijd worden aangepakt.

Men zal vragen: hoever moet deze verlaging dan wel gaan? Ons antwoord is, dat de prijsregeling voor agrarische producten, die zich eerst bij wijze van tijdelijken hulpmaatregel richtte op een herstel van de agrarische prijzen in het verband van het geheele nationale prijsniveau, zich, nu de afzet- en productie-verhoudingen blijvend gewijzigd blijken te zijn, hierbij zal dienen aan te passen. Zij zal zich voortaan, voor zoover dit zonder sociaal al te ongunstige gevolgen mogelijk is, enkel en alleen moeten richten op de instandhouding van den landbouw als bron van productieve kracht en middel tot arbeid.

Het eenige richtsnoer voor de landbouwpolitiek mag slechts zijn: er voor te zorgen, dat de grond op behoorlijke wijze in exploitatie blijft. Men zal zich moeten afvragen, welke kosten daartoe noodzakelijk — en niet meer — dienen te worden gemaakt. Aan de hand daarvan zullen de richtprijzen, de heffingen en de lasten opnieuw moeten worden vastgesteld. Te dien einde achten wij de instelling eener zoo veelzijdig mogelijk samengestelde commissie gewenscht, die tot taak zal moeten krijgen binnen een bepaalden nader vast te stellen termijn het probleem van de voor instandhouding van den landbouw noodzakelijke productiekosten grondig te onderzoeken. Zij zal daarbij tevens de gelegenheid kunnen hebben suggesties aan de hand te doen met betrekking tot de bepaling van de bedrijfsuitkomsten, zoodat deze, nu ten dienste der belastingaangifte berekende, gegevens meer geschikt kunnen worden gemaakt voor een beoordeeling van de werkelijke rentabiliteit van het boerenbedrijf. De gelden, uit het landbouwcrisisfonds daartoe aan te wenden, zullen ons inziens welbesteed zijn.

Op grond van haar onderzoekingen zou de commissie dan vervolgens voorstellen moeten indienen betrekking hebbend op de herziening van richtprijzen en heffingen, alsmede ten aanzien van maatregelen ter verlaging der vaste lasten — wij denken aan vaststelling van maximumpachten, aangepast aan de aardheid der verschillende landbouwgebieden, en aan gedwongen gedeeltelijke afschrijving van het in het agrarisch bedrijf belegde hypotheekkapitaal — in dit verband te treffen.

Eventuele tegenwerpingen.

Wanneer men op dit punt is aangeland, krijgt men ten antwoord: waarom wij en niet de anderen? Wij achten deze vraag inopportuun. Als wij met de aanpassing allemaal op elkaar wachten, komt de aanpassing geen stap verder. Elk probleem, dat daarvoor in aanmerking komt, moet op zichzelf worden opgelost. En dan vragen wij de aandacht voor deze cijfers:

De in exploitatie zijnde grond in Nederland bedraagt 2.2 miljoen ha, de landbouwsteun ongeveer 225 miljoen Gulden. De steun per ha bedraagt dus pl.m. f 100. Men zal niet ver van de waarheid zijn, wanneer men aanneemt, dat dit bedrag voor driekwart weggaat aan pacht en hypotheeklasten. Ruw schatten wij de som dezer lasten voor den pachtboer dus op gemiddeld ongeveer f 75 per ha. De bouwboer blijft daarbij behoorlijk in leven, de veeboer nauwelijks. Wil men de consequentie aanvaarden, dat wij vermoedelijk nog heel wat jaren ten koste van de absoluut noodzakelijke aanpassing van ons kostenpeil een inkomen doen toevloeien aan hen, die daarop, strikt genomen, in de tegenwoordige, zoozeer gewijzigde omstandigheden, geen recht kunnen uitoefenen?

Het antwoord zal misschien luiden, dat zij, die deel hebben aan het agrarisch productieproces, recht hebben op een even groote beloning als zij, die deel hebben aan het industriele productieproces. Afgezien van het feit, dat deze redeneering door talrijke aandeelhouders en obligatiehouders, die reeds jaren lang geen kapitaalsinkomen meer ontvangen, met bezazing zal worden vernomen, is dit op zichzelf toch een

hoogst revolutionnaire bewering. De consequentie van den eisch van een onder alle omstandigheden „normale” verhouding tusschen de prijzen van agrarische en van industriele producten — en dan nog liefst gebaseerd op een ver achter ons liggend tijdstip, sinds hetwelk de productiviteit in de onderscheidene deelen van ons productie-apparaat een geweldige, doch tevens zeer individueele ontwikkeling heeft doorgemaakt — en de eisch van een „normale” verhouding tusschen de inkomens, in verschillende functies in het bedrijfsleven verdiend, is niet de „économie dirigée”, welke een planmatige ordening van onze tegenwoordig onder zoozeer veranderde omstandigheden plaats vindende productie wenscht.

Deze consequentie gaat veel verder. Zij houdt in de verstarring der prijsverhoudingen op een niveau, dat op een bepaald tijdstip door de zich voortdurend wijzigende productieverhoudingen werd bepaald, alsmede in wezen toch vaststelling van de inkomens van boven af; dus een van overheidswege voorgeschreven inkomensverdeling. Wij zullen de laatsten zijn om te ontkennen, dat in verschillende opzichten de overheid op dit gebied een taak heeft. Daartoe behoort ook de zorg al te plotselinge verschuivingen tusschen de verschillende inkomens onderling te voorkomen. Het ingrijpen door de Regeering op agrarisch gebied, mede om ineenstorting van de grond- en hypotheekmarkt te voorkomen, had onze volle instemming. Doch wanneer de oorzaken, welke tot de zoo plotseling gewijzigde positie aanleiding gaven, een min of meer blijvend karakter hebben, dienen de inkomensverhoudingen daarbij toch te worden aangepast.

Mogelijke resultaten van een gewijzigde politiek.

Zal de commissie, waarvan de instelling boven werd aanbevolen, tot resultaten kunnen komen, welke den omvang van haar arbeid rechtvaardigen? Wij twijfelen daar niet aan, al valt het uiteraard moeilijk dienaangaande exacte voorspellingen te doen. Wel meenen wij te mogen vaststellen — na het voorafgaande zal dit duidelijk zijn — dat het uitgangspunt voor een belangrijke wijziging van de landbouwpolitiek zal moeten liggen in een herziening der pachten. Wij noemen dienaangaande schattenderwijs enkele cijfers, waaraan wij overigens niet gehouden willen worden. De tegenwoordig betaalde pachten liggen ongeveer tusschen de 50 en 100 Gulden per ha. Er zijn er, die hooger, er zijn er, die lager liggen. Doch dit zullen „im groszen und ganzen” de grenzen van het gros der pachten zijn. Ieder zal het er over eens zijn, dat in verband met het verschil in kwaliteit van den grond een verschil in pacht voor verschillende landrijen gehandhaafd moet blijven. En ook, dat minstens de noodzakelijke grond- en waterschapslasten moeten worden betaald. Wij meenen, dat dit bij verlaging der grenzen op 25 en 75 nog ruimschoots mogelijk zal blijven. Al wenschen wij — het worde nog eens herhaald — aan de preciese cijfers niet gehouden te worden. Het onderzoek der commissie zal dit exacter moeten uitmaken. Dit nu zou bij een in exploitatie zijnde oppervlakte van 2.2 miljoen ha een besparing beteekenen van pl.m. 50 miljoen Gulden.

Aan deze pachtverlaging zou noodzakelijk een overeenkomstige verlaging van de hypotheeklasten verbonden moeten worden. Ons inziens zou dit moeten neerkomen op een afschrijving van het in den grond geïnvesteerde hypotheekkapitaal tot op bijv. twee derden. Een dergelijke afschrijving prefereeren wij boven een kunstmatig vastgestelden rentevoet. In hoeverre dit eventueel een extra-verlaging van den landbouwsteun met zich zou kunnen brengen, kunnen wij momenteel niet bij benadering schatten.

Op deze lastenverlaging zou weer, zooals wij reeds aangaven, een overeenkomstige verlaging van richtprijzen en steunbedragen dienen te volgen. De boer zelf zal daar niet slechter van worden. Wij mogen

ons ontslagen achten van de taak suggesties voor de oplossing van dit probleem ten aanzien van de afzonderlijke richtprijzen aan de hand te doen. De commissie zal zulks dienen uit te maken.

Dit alles zal intusschen voor het landbouwvraagstuk verdere consequenties hebben. Wij wezen reeds herhaaldelijk op de tegenstelling akkerbouw-veehouderij. De eerste tak van bedrijf gaat goed, ten deele ten koste van den tweeden, die monopolierechten op granen enz. moet opbrengen. Een saneering van den landbouw langs den weg eener verschuiving van de zeer onder afzetmoelijkheden lijdende veeteelt naar akkerbouw is daarmee niet noemenswaard bereikt. Wij betwijfelen, of dit in de toekomst mogelijk zal zijn. De melkstroom blijkt niet gemakkelijk te stuiten, al schijnt verbetering in de toekomst mogelijk. Wij koesteren intusschen niet de illusie, dat het melkprobleem, dit kernvraagstuk van alle agrarische moeilijkheden, door de boven voorgestelde lastenverlaging zal worden opgelost. Wel gelooven wij, dat deze de oplossing gemakkelijker zal maken. Naast de algemeene lastenverlaging zal afschaffing van de monopolierechten de positie van het melkveehouderijbedrijf op een geheel andere basis plaatsen. Mogelijkheden van prijsverlaging en van afzetvermeerdering in het binnenland doen zich hier voor. Wij vleien ons niet met den waan, hier het melkvragestuk „even” op te lossen. Wij geven slechts enkele verdere consequenties van de algemeene lastenverlaging aan.

Ook voor andere onderdeelen van het bedrijfsleven kunnen deze consequenties verder gaan dan het voordeel eener verlaging van de kosten van levensonderhoud over de heele linie. Wij denken aan de positie van den graanhandel, de verwerkende industrie en van de havens.

De nadeelen, welke de, overigens reeds voldoende gemotiveerde, wijziging der steunpolitiek voor de koop- en de spaarkracht van verpachters en hypotheekhouders met zich zal brengen, zal o.i. ruimschoots gecompenseerd worden door verhooging van de koopkracht van de massa des volks en door de verlagende tendens, welke zij voor ons algemeene kostenpeil tengevolge zal hebben.

Slotbeschouwing.

Evenmin als op de details van het vraagstuk van de verlaging der richtprijzen kunnen wij hier nader ingaan op de praktische maatregelen, welke ter verwezenlijking van het boven in het kader der algemeene aanpassingspolitiek gestelde doel: verlaging van pachten en hypotheeklasten, zullen moeten worden getroffen. Over de nadere uitwerking hiervan zal de commissie, waarvan boven de instelling werd bepleit, moeten adviseeren. Wij erkennen intusschen bij voorbaat het ingrijpende karakter van zulke maatregelen. Doch wij vragen ons af, of men na het onvermijdelijk geworden ingrijpen op het gebied van prijzen en productie daarvoor moet terugschrikken. Men kan niet blijvend de kosten ongemoeid laten, wanneer men productie en prijzen voor geruimen tijd gaat regelen.

En wanneer men de aanpassing van ons kostenpeil inderdaad als een *conditio sine qua non* voor de herwinning onzer volkswelvaart beschouwt, dient men ook voor pijnlijke maatregelen niet terug te deinzen, indien deze de aanpassing belangrijk kunnen helpen bevorderen. Durft men dit niet aan, dan zal het eind de lasten dragen. G. BROUWERS.

NEDERLANDSCH-ARGENTIJSCH HANDELSVERKEER

Elk Nederlander, gedurende een reeks van jaren in Argentinië gevestigd, met open oog voor bestaande zoowel als voor toekomstige handelsmogelijkheden in deze jonge, zich snel ontwikkelende Zuid-Amerikaansche Republiek, stelt zich ongetwijfeld te eeniger tijd de vraag, waaraan het toch mag liggen, dat in dit land, waar zooveel nationaliteiten hebben deelgenomen aan den economischen opbouw, het Nederlandsch element zich blijkbaar heeft teruggehouden

van den concurrentiestrijd om een aandeel te verkrijgen in de commercieele penetratie, welke de basis vormt van de hechte posities, die met name Engelsche, Fransche, Italiaansche, Duitsche en ook Noord-Amerikaansche belangen zich op de Argentijnsche markt en in het bedrijfsleven hebben verworven.

De Nederlandsche handelsgeest, het doorzettungsvermogen, de stugge wil zich door ontmoedigende pionierservaringen niet te laten afschrikken, beleid en ervaring op gebied van kolonisatie; het zijn eigenschappen het Nederlandsche ras eigen, waarvan 's Lands geschiedenis getuigt en door de positie in Oost en West bevestigd, welke toch de verwachting rechtvaardigen, dat Nederland onder de Naties, welke een rol spelen in den handel en het verkeer op de La Plata landen, een eerste plaats zou innemen. Hoezeer de feiten echter in tegenspraak zijn met deze verwachting, geven de handelsstatistieken duidelijk weer, en ongetwijfeld kan het zijn nut hebben na te gaan, wat de oorzaken zijn van de eenzijdige ontwikkeling van het Nederlandsch-Argentijnsche handelsverkeer en hoe hierin verbetering gebracht zou kunnen worden.

* *

De Nederlandsch-Argentijnsche handelsbalans is in sterke mate passief, getuige de meest recente uit Nederland beschikbare cijfers:

	Invoer uit Argentinië	Uitvoer naar Argentinië	Saldo
1ste halfjaar 1935 ...	41.7	3.7	— 38.0 miljoen Guldens
1ste halfjaar 1934 ...	30.6	3.0	— 27.6 miljoen Guldens

De eerste indruk, welken deze cijfers op den niet-ingewijde maken, zal die zijn van een wanverhouding en het oppervlakkig commentaar, dat de invoer uit Argentinië zal moeten worden beperkt, en men zal moeten trachten den uitvoer naar Argentinië op te voeren, zonder nog direct te willen streven naar het oversimplistische principe van een in evenwicht verkeerende handelsbalans. Verdiept men zich echter allereerst in een analyse van de invoerstatistiek, dan vindt men, dat de Argentijnsche invoer in Nederland voor 99 pCt. bestaat uit agrarische producten t.w. in hoofdzaak maïs, lijnzaad, tarwe, gerst, rogge, katoen en huiden, alle dienende als grondstoffen voor de Nederlandsche industrie. Het zou een ongewenschte en kortzichtige politiek zijn den toevoer van deze materia prima uit 's werelds goedkoopste productiecentrum, hetwelk Argentinië ongetwijfeld is, af te snijden of te beperken, waarbij een directe slag zou worden toegebracht aan de voordeligste grondstoffvoorziening van de Nederlandsche industrie, welke in eigen land reeds zoozeer lijdt onder factoren, welke haar het produceeren tot concurrerende prijzen met de naburige industriestaten moeilijk maken.

De Nederlandsche zuivel-, pluimvee- (eieren), slachtvee- (bacon) en lijnolie-exportindustrieën kunnen slechts haar buitenlandschen afzet behouden, wanneer zij zich hare grondstoffen, t.w. maïs en lijnzaad, producten, welke bovendien de Nederlandsche bodem niet voortbrengt, op de meest economische wijze kunnen verschaffen, en het lijdt geen twijfel of de bestaande Nederlandsche monopolieheffing op den maïsimport vormt reeds een ongekend zware handicap. Waar juist deze beide producten meer dan 70 pCt. van den Argentijnschen import in Nederland uitmaken, ligt het voor de hand, dat, teneinde een meer normale verhouding in de Nederlandsch-Argentijnsche handelsbalans te bevorderen, de oplossing zal moeten worden gevonden in het stimuleeren van den Nederlandschen uitvoer naar Argentinië, en niet in beperking van den invoer uit dit land.

Bij een vergelijking van de statistieken van het handelsverkeer van de Nederland omringende industriestaten met Argentinië met die van Nederland met Argentinië valt een groot contrast te constateeren. Uit den aard der zaak staan voor deze vergelijking slechts statistieken in Argentijnsche Pesos

uitgedrukt ter beschikking en teneinde volledig bijgewerkte cijfers naast elkaar te kunnen leggen, worden hier de cijfers van 1934 vermeld, waaraan echter kan worden toegevoegd, dat de verhoudingen gedurende 1935 geen ingrijpende wijzigingen hebben ondergaan.

	Waarde van den Argentijnschen uitvoer in millioenen Pesos papier.		Uitvoer Percent. v. Invoer Percent. v.	
	naar totalen uitvoer	uit totalen invoer		
1934				
Nederland	163.8	11.4	17.6	1.7
Groot-Brittannië	553.5	38.5	230.3	22.5
België	141.1	9.8	50.9	5.0
Duitschland	120.0	8.3	99.3	9.7

Niet slechts hier, doch ook in de volledige statistiek van Argentinië's uitvoer komt Nederland na Engeland op de tweede plaats als Argentinië's belangrijkste afnemer van uitvoerproducten. Wel zeer scherp teekent zich daartegen af de plaats, welke Nederland inneemt in de volledige statistiek van den invoer, waar Nederland eerst als 12de in de rij te boek staat, terwijl Engeland, Duitschland en België respectievelijk de 1ste, 3de en 4de plaats innemen.

Bij een opsomming van de oorzaken, welke dezen achterstand van Nederland kunnen verklaren, dient ongetwijfeld allereerst gewezen te worden op het feit, dat Nederland eerst gedurende de laatste drie decennia zich als exportindustrieland heeft ontwikkeld en waar de invoer in Argentinië in hoofdzaak industrieproducten of halffabrikaten betreft, hebben de oudere industrielanden als juist Engeland, België en Duitschland hier een belangrijken voorsprong gekregen. Bovendien heeft de Nederlandsche industrie zich oorspronkelijk wel zeer speciaal ingesteld op de markten der buurstaten en der koloniën.

Juist in de vóóroorlogsjaren hebben in het bijzonder Engeland en België de snel groeiende Argentijnsche markt voor industrieproducten bewerkt en er zeer vasten voet gekregen. Door de vorming, financiering en exploitatie van bedrijven van allerlei aard voor openbare diensten — de Engelschen door den aanleg van spoorwegen, de Belgen door de exploitatie van tramweg- en electriciteitsbedrijven — heeft de belangensfeer van deze landen zich vastgeworteld, en de vlucht, welke de economische ontwikkeling van Argentinië in de laatste kwart eeuw heeft genomen, is de handelsbelangen van deze landen, welke zoo'n werkzaam aandeel aan den economischen opbouw hadden genomen, zeer ten goede gekomen.

Eerst gedurende de oorlogsjaren hebben de Nederlandsche exporthandel en industrie getracht zich eenigermate naar Zuid-Amerika en ook Argentinië te oriënteren, doch waar dit plaats vond in een periode van zeer abnormale en wisselende handelsverhoudingen, heeft het Nederlandsch initiatief in dit geval te kampen gehad met al die ontmoedigende en teleurstellende ervaringen, welke steeds kleven aan de uitbreiding van zaken in een tijdperk van hoogconjunctuur, waaraan dient te worden toegevoegd, dat de voorbereiding en organisatie van de meeste Nederlandsche pogingen op dit gebied ook blijk hebben gegeven van gebrek aan serieuzen opzet.

Deze jammerlijke ervaringen hebben den Nederlandschen handel en ook het bankwezen gedurende een reeks van jaren een afwijzende houding doen aannemen ten opzichte van alle zaken op Zuid-Amerika en dientengevolge is gedurende die periode het zakencontact zoodanig verstoord, dat het de Nederlandsche handel en industrie ontgaan is, hoe snel speciaal Argentinië zich aan de naweën van den wereldoorlog ontworsteld heeft en hoe dit land, door snelle aanpassing van zijn groot agrarisch productie-apparaat aan het verlaagde wereldprijsniveau, zijn economische structuur weder op gezonde basis heeft ingesteld, zoodat de geleidelijke opbloei van dit land, dat in zijn ontwikkelingsgang en mogelijkheden zoo merkwaardig veel gelijkenis toont met de Ver. Staten, wederom onverflauwd voortgang zal kunnen vinden.

Juist in het besef van de ontwikkelingsphase, welke Argentinië nog door moet maken, en de groote toekomst, welke voor haar is weggelegd, is het wenscheijk de Nederlandsche handel en industrie op te wekken om deel te nemen aan het opbouwproces, dat zich hier nog gedurende vele jaren zal voltrekken.

Met uitzondering van de Nederlandsche scheepvaart, welke door de jaren heen een waardige plaats heeft ingenomen in het overzee-verkeer op Argentinië, heeft Nederland zich speciaal van het naar dit land uitgaand verkeer teruggehouden. Het is echter geenszins te laat voor de Nederlandsche exportindustrie zich alsnog een meer vooraanstaande plaats te veroveren onder de leveranciers van die industrie-producten, waaraan Argentinië nog voor een reeks van jaren behoefte zal hebben. Reeds is een groeiende belangstelling in Nederlandsche handelskringen merkbaar, en de voorlichting en propaganda, welke gedurende de laatste jaren op dit gebied uitgaan van de Nederlandsche diplomatieke vertegenwoordiging, van het Nederlandsch Zuid-Amerikaansch Instituut en van de Nederlandsche Kamer van Koophandel te Buenos Aires hebben zekere resultaten afgeworpen, en reeds hebben enkele van de grootste Nederlandsche industrieën zich met succes op de bewerking van de Argentijnsche markt toegelegd.

Toch is nog niet in Nederland het besef doorgedrongen van de mogelijkheden, welke in Argentinië bestaan.

De snelle groei van steden-, wegen- en havenbouw, van transportbedrijven, spoor- en tramwegen, van irrigatie, sanitaire en openbare werken in het algemeen, van regeeringsorders voor land-, zee- en luchtmacht, en de outillage van de zich ontwikkelende nationale industrie, verzekert Europeesche industrielanden gedurende een reeks van jaren een arbeidsveld, met waardevolle objecten en perspectieven.

Wel dient een voorzichtige bewerking van dit ongetwijfeld moeilijke afzetgebied te worden aanbevolen. Slechts die Nederlandsche industrieën, welke erin geslaagd zijn zich aan het internationale lage prijsniveau aan te passen, en welke bereid zijn ook die artikelen en qualiteiten te leveren, welke hier gangbaar zijn, op leverings- en betalingsvoorwaarden als hier gebruikelijk, zullen met succes kunnen werken en slechts mits de meest mogelijke aandacht besteed is aan de keuze van een bekwaam en betrouwbaar vertegenwoordiger.

Om met succes de Argentijnsche markt te bewerken dient deze grondig te worden bestudeerd en worden er hooge eischen gesteld aan het beleid en het concurrentievermogen van de Nederlandsche exportindustrieën. Doch liggen deze eischen binnen het bereikbare, dan verzekert het Nederlandsch-Argentijnsche handelsverdrag, waarbij een zeer gunstige regeling van het betalingswezen is vastgesteld, zoodat de welwillende houding van Argentijnsche autoriteiten ten opzichte van de commercieele verhoudingen met die landen, welke tot de groote Argentijnsche afnemers behooren, een ruim arbeidsveld met waardevolle toekomstperspectieven, waarop met succes opereerd kan worden.

Voor de Nederlandsche industrie mag het moment gunstig geoordeeld worden meer aandacht aan het Argentijnsche afzetgebied te besteden. De Engelsche interne politiek brengt mede, zich meer op het verkeer van het Moederland met de koloniën, dominions en territoriën toe te leggen. Duitschlands industrie wordt zeer in beslag genomen door het voorzien in eigen behoeften. Ongetwijfeld kunnen de Nederlandsche handel en industrie met noesten arbeid en doorzettingsvermogen een grooter aandeel in den Argentijnschen invoer tot zich trekken, zoodat in een niet te verre toekomst moge worden bereikt, dat het groote passieve saldo van de Nederlandsch-Argentijnsche handelsbalans tot meer discrete cijfers wordt teruggebracht.

Buenos Aires, April 1936.

H. H. VAN WAVEREN.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

ENKELE OPMERKINGEN OMTRENT HET BUITENLANDSCHE BETALINGSVERKEER VAN ARGENTINIË.

De Heer J. Baruch te Buenos-Aires schrijft ons:

In de reeks van landen, welke in verband met de groote verschuivingen op economisch gebied zich verplicht zagen het betalingsverkeer met het buitenland aan bepaalde regelen te onderwerpen, neemt Argentinië een plaats in, welke om verschillende redenen een korte bespreking wettigt.

De regeling, gelijk die in den loop der laatste 4½ jaar is gegroeid, is belangwekkend, om den gunstigen invloed, dien deze op de economie van het land heeft uitgeoefend en tevens omdat gebleken is, dat het mogelijk was op doelmatige en soepele wijze naast elkander te handhaven een aan strenge voorschriften gebonden officieele valuta-markt en een volkomen vrijen deviezenhandel. Hoe ingewikkeld en bureaucratisch de desbetreffende voorschriften op het eerste gezicht ook mogen schijnen, in de practijk blijkt het betalingsverkeer tusschen Argentinië en het buitenland, en in het bijzonder met Nederland, zich op zeer vlotte wijze af te wikkelen, zoowel wat betreft betalingen samenhangend met het goederenverkeer, als die, welke haar oorsprong vinden in transferten van anderen aard. Daarnevens is het interessant vast te stellen, dat het systeem der officieele valutatransacties dienstbaar is gemaakt aan fiscale doeleinden.

Op 1 October 1931 werd door de toenmalige voorloopige Regeering van de Argentijnsche Republiek, de z.g. Valuta-Contrôle-Commissie ingesteld, als onderdeel van het Ministerie van Financiën. De toen uitgevaardigde bepalingen zijn nadien geleidelijk aan gewijzigd, op vele punten verbeterd en vereenvoudigd en aan de omstandigheden aangepast. Na de oprichting van de Centrale Bank van de Argentijnsche Republiek in Mei 1935 zijn vele werkzaamheden van de Valuta-Contrôle-Commissie bij deze bank gecentraliseerd, zij het dan, dat alle te verrichten operaties, als voorheen, voor rekening van de Regeering plaats vinden.

De regeling, zooals deze na de talrijke wijzigingen op het oogenblik werkt, kan in korte trekken als volgt worden geschetst:

Er bestaan twee soorten wisselkoersen, t.w. de z.g. *officieele koersen*, welke wederom in enkele categorieën kunnen worden onderscheiden en de *vrije koersen*.

De officieele wisselkoersen.

Het leidend beginsel is, dat alle valuta-zaken, voortspruitende uit goederentransacties met het buitenland, namens en voor rekening van de Regeering tegen de officieele koersen worden afgesloten. Dit houdt in, dat alle deviezen, uit den export voortvloeiend, dienen te worden afgedragen tegen den daarvoor vastgestelden officieelen prijs en dat ter voldoening van alle importen uit het buitenland, voor zoover deze ten volle gewenscht en welkom geacht worden, aan importeurs gelegenheid moet worden gegeven, deviezen tegen vastgestelde officieele koersen te verwerven.

Het belangwekkende bij deze regeling nu is, dat een bepaalde, aan wijzigingen onderhevige marge bestaat tusschen de officieele koopkoersen en de officieele verkoopkoersen, gelijk deze dagelijks door de Centrale Bank worden gedecreteerd (den laatsten tijd bedraagt deze marge ongeveer 12 pCt.). De aldus ontstane winsten waren oorspronkelijk bestemd voor een speciaal fonds, waaruit eventuele verliezen zouden kunnen worden gedekt, ontstaan als gevolg van de door de Regeering gevolgde z.g. minimum-prijzenpolitiek bij den aankoop van bepaalde producten.¹⁾

¹⁾ Het zou te ver voeren, op het mechanisme van dit alles nader in te gaan, doch in hoofdzaak komt dit hierop neer, dat de Regeering, door middel van de daarvoor geschapen organen, bereid is elke kwantiteit van bepaalde daarvoor aangewezen producten (granen) aan te koop tegen de z.g. minimumprijzen, tot welke transacties de

Aangezien tot dusver de prijzen zich in het algemeen in een voor de Regeering zeer gelukkige richting hebben ontwikkeld, was het slechts noodig dit fonds op zeer beperkte schaal aan te spreken, zoodat men een groote reserve heeft kunnen vormen, waaraan geleidelijk het karakter en de bestemming van een deviezen-fonds is gegeven, waarover hieronder nader zal worden gesproken.

De met betrekking tot den officieelen valuta-handel genomen maatregelen hebben o.a. tengevolge gehad, dat deze zich in hoofdzaak tot de z.g. contante zaken is gaan bepalen, hoewel voorzieningen zijn getroffen, waardoor het ook mogelijk is den koers zoowel van de deviezen, voortspruitende uit export, als die, noodig voor de voldoening van import, op termijn te secureeren. Eveneens is een gevolg van de maatregelen geweest, dat het ter financiering van den export vroeger zoo belangrijke aanbod van langzich-trekkingen op Europa — hoofdzakelijk Londen — is vervangen door verkoop van telegrafische overboekingen, m.a.w. voor accept-rembours-credieten zijn contante credieten in de plaats getreden.

De reglementeering van alles, wat met het deviezenverkeer voor export en import samenhangt, is voor Argentinië gemakkelijker doorvoerbaar gebleken en ontduiking kon tot een minimum worden beperkt, omdat practisch de geheele export en import over een beperkt aantal havens, speciaal die van Buenos Aires, loopen. Daardoor wordt een zekere concentratie bereikt, welke contrôle vergemakkelijkt.

Export.

Export van goederen of producten van Argentijnschen oorsprong wordt alleen toegestaan, indien exporteurs bij de daartoe aangewezen autoriteiten een bankverklaring kunnen afleveren, waaruit blijkt, dat de opbrengst daarvan in buitenlandsche munt tegen de officieele koersen werd verkocht, of wel wanneer zij zich verplichten, meestal onder garantie van een bank, om de buitenlandsche valuta „officieel” te verhandelen, zoodra men erover zal beschikken. Dit laatste is vooral van belang bij consignatie-zendingen of verschepingen, waarbij verkoop plaats vindt, wanneer de goederen nog zeilend zijn of na aankomst, gelijk in den graanhandel pleegt voor te komen.

Ter bepaling van de officieele aankooprijzen was de waarde van den Peso oorspronkelijk gebaseerd op een bepaald aantal Fransche Francs. Sinds Januari 1934 echter is de Peso aan het Engelsche Pond gekoppeld en wel op basis van: c/l \$ 15 = £ 1. (Op het oogenblik dus: 48½ cent per papier-Peso).

Volgens de destijds gegeven toelichting vindt het grootste deel der exportzaken in Ponden plaats en zou aldus een vereenvoudiging in het zakenverkeer worden verkregen. In werkelijkheid beduidde deze verandering een aansluiting van Argentinië aan het z.g. Sterlingblok. De spil, waarom sindsdien alle officieele valuta-koersen draaien en indirect ook de vrije koersen, is deze officieele export-Ponden-aankoop-prijs van c/l \$ 15.-.

Teneinde den export van bepaalde producten te vergemakkelijken en aan te moedigen, zijn voor enkele artikelen speciale koersen vastgesteld. Zoo is bijv. voor wol de officieele basiskoers c/l \$ 16.18 per £. (Op het oogenblik dus 45 cent per papier-Peso).

Voor enkele andere artikelen, bijv. pluimvee-producten en wijnen, honing, vruchten, bontwerken en mijnbouw-producten, mogen zelfs de deviezen tegen den belangrijk hooger liggenden vrijen koers worden verkocht, welke op het moment ca. c/l \$ 18 per £ bedraagt (ca. 39 ct. per papier-Peso).

aspirant verkoopters zullen overgaan, indien de op de markt geldende prijzen liggen onder deze minimumprijzen. De voor rekening van de Regeering aldus opgekochte producten worden weder tegen marktprijzen doorverkocht aan de exporteurs en de eventueel uit deze transacties voortvloeiende verliezen nu dienen te worden gedekt uit het fonds.

Import.

Import kan plaats vinden tegen den officieelen wisselkoers, indien verschillende daartoe voorgeschreven formaliteiten in acht zijn genomen, waarvan wel de belangrijkste is, dat een vóór-vergunning tot import is verkregen door een bij de Valuta-Contrôle-Commissie officieel erkenden en ingeschreven importeur. Het is uiterst belangrijk, dat ook alle andere formaliteiten, die bij import in acht dienen te worden genomen, door den importeur op stipte en volledige wijze worden nagekomen; de exporteur in het buitenland hangt ten deze geheel van den importeur af, aangezien uitsluitend laatstgenoemde door de autoriteiten als verantwoordelijke instantie wordt erkend.

De aanvraag tot het verlenen van deze vóór-vergunningen kan in iedere gewenschte muntsoort worden ingediend en moet de juiste gegevens bevatten omtrent de te importeerende artikelen, o.a. beschrijving daarvan, c.i.f.-prijs, land van herkomst, enz., enz.

De Valuta-Contrôle-Commissie kan de vóór-vergunningen al dan niet verstrekken en laat zich bij haar beslissing in het algemeen leiden door haar opvatting omtrent de economische ontwikkelingsbehoeften van Argentinië (zoo wordt preferentie gegeven aan grondstoffen bestemd voor de nationale industrie), alsmede door de handelspositie van het land, waarvan de desbetreffende artikelen afkomstig zijn (wel te onderscheiden van het land van export bij doorvoerhandel). Is de toestand dusdanig, dat het land van herkomst der in te voeren goederen een groote afnemer van Argentijnsche producten is, dan zal vóór-vergunning worden verleend.

Het ligt voor de hand, dat het systeem der vóór-vergunningen een groot handelspolitiek wapen in handen van de Argentijnsche Regeering vormt en aldus een scherpe discriminatie tusschen de verschillende landen en de uit die landen te betrekken goederen kan worden verkregen.

Technisch verloopt de afwikkeling als volgt: Nadat de vóór-vergunning verkregen is en de goederen binnen den daarin gestelden termijn zijn ingeklaard, stelt de Douane den importeur een certificaat ter hand, hetwelk, tezamen met de vóór-vergunning, hem het recht geeft de deviezen tegen den officieelen prijs te koopen. De importen met vóór-vergunningen ondervinden dus bij betaling een kleine vertraging, aangezien aankoop der deviezen eerst kan plaats vinden, nadat de goederen de Douane gepasseerd zijn en omdat hiervoor weder de beschikking over de connoissemanten noodig is.¹⁾

Zijn de goederen eenmaal geïmporteerd en heeft de importeur zijn deviezen tegen den officieelen wisselkoers kunnen koopen, dan kan de geheele transactie worden afgewikkeld. Het is onverschillig, of de import geschiedt middels incasso van documentaire wissels, door het buitenland op de Argentijnsche afnemers getrokken, dan wel of de Argentijnsche koopers hun aankopen bewerkstelligen door het openen van (documentaire) crediten in het buitenland, of betaling der importen eenvoudig door transferenties doen geschieden, dus zonder gelijktijdige overgave van bepaalde documenten. In geen dezer gevallen zullen de importeurs de vreemde munt tegen de officieele koersen, waarop zij op grond van hun vóór-vergunning recht hebben, kunnen verkrijgen, vóórdat de goederen zijn ingeklaard en zij aldus in het

¹⁾ Dit is de reden, waarom de banken, belast met documentaire incassi, in het algemeen geautoriseerd worden, de connoissemanten uit te leveren tegen een garantie-depôt in Pesos (tezamen met een verklaring van den importeur, waarbij deze zich verantwoordelijk stelt voor eventuele verschillen op den dag van definitieve liquidatie). Bij eerste klasse firma's pleegt men, indien de exporteurs daartoe machtigen, van deze garantie-depôts af te zien en genoegen te nemen met trust-receipts of gewone kwitanties.

bezit zijn gesteld van het desbetreffende Certificaat. Het gevolg van een en ander is geweest, dat Argentinië meestal onder c.i.f.-condities koopt.

Alle daartoe geautoriseerde banken kunnen de deviezen, noodig voor de betaling van den import, verschaffen. Ook hier is elk daaruit voortvloeiend risico, behalve het koersrisico (dat wederom voor rekening van de Regeering loopt) voor rekening van de desbetreffende Bank.

Alle importen, welke plaats vinden zonder vóór-vergunning, zijn onderhevig aan een extra-heffing van 20 pCt. boven den officieelen koers. Deze 20 pCt. worden door de Valuta-Contrôle-Commissie op basis van den c.i.f.-prijs in vreemde munt der ingevoerde artikelen, als volgt verrekend.

Dagelijks wordt de officieele koers, vermeerderd met 20 pCt. en verminderd met den dien dag geldenden vrijen koers en het verschil is het percentage, dat moet worden voldaan, vóór toestemming tot inklaring wordt gegeven. Is bijv. het verschil tusschen den officieelen verkoopkoers en den vrijen koers 12 pCt., dan zal — alvorens toestemming wordt gegeven — 8 pCt. van de waarde der goederen aan de Valuta-Contrôle-Commissie dienen te worden afgedragen.

De vrije wisselkoersen.

Nevens de hierboven besproken officieele valutamarkt, bestaat de open markt, waar zaken tegen den z.g. vrijen koers worden afgesloten. Deze is inderdaad vrij in den meest ruimen zin des woords, zoodat alle transacties, welke niet vallen onder de hiervoren genoemde, tot onbepaalde bedragen onbelemmerd kunnen worden gedaan.

Tegen den vrijen koers zullen dus hoofdzakelijk worden verhandeld de deviezen, afkomstig van export van producten, waarvan men de afnemering in het buitenland wil begunstigen, alsmede remises van nieuwe kapitalen voor beleggings- en andere doeleinden. Dit wat deviezen-koop aangaat. Wat deviezen-verkoop op de vrije markt betreft, wordt een groot gedeelte der beschikbare deviezen geabsorbeerd voor betaling van goederen, welke worden ingevoerd zonder vóór-vergunning, verder voor betalingen van leeningen, interest en dividenden, alle immigranten-remises, enz., enz.

Een enkele uitzondering wordt soms gemaakt voor bepaalde financiële diensten, waarbij voor remise van Argentinië naar het buitenland van bijv. periodieke rentebetalingen, enz. deviezen tegen den officieelen importkoers worden afgegeven.

Zoo is ook voor de betalingen van interest en dividenden van de Engelsche Spoorwegmaatschappijen een speciale koers van c/l \$ 15.75 per £ (46 ct. per papier-Peso) vastgesteld, waartegenover deze Spoorwegmaatschappijen bepaalde concessies moesten toestaan.

Remises voor rekening van de Regeering kunnen geschieden tegen den officieelen koopkoers voor exportzaken vastgesteld, dus c/l \$ 15 per £ (48 1/2 cent per papier-Peso), vermeerderd met een kleine commissie.

Toepassing in de praktijk.

Ondanks de schijnbare ingewikkeldheid van het systeem, gelijk hierboven zeer summier geschetst, kan worden vastgesteld, dat dit in het algemeen zeer bevredigend werkt en een heilzamen invloed heeft gehad op den algemeenen toestand van het land.

Had men de wisselkoersen niet aan banden gelegd en andere interventionistische maatregelen genomen, dan zou in 1931, toen de crisis in Argentinië op zijn hoogst woedde, zeer vermoedelijk een chaotische toestand zijn ontstaan, als gevolg waarvan het normale betalingsverkeer met het buitenland zou zijn gedesoriënteerd. Bij het thans ingevoerde systeem is het door subordinatie van den import aan den export mogelijk geworden, een juiste verhouding tusschen beide en een belangrijk batig saldo op de handelsbalans te handhaven. Zoo kan Argentinië er bijv. met trots op

wijzen, dat rente en aflossing van de Staatsschuld stipt werden nagekomen; inderdaad staat als gevolg van een en ander het crediet van Argentinië, in tegenstelling met dat van vele andere Zuid-Amerikaansche landen, hoog aangeschreven.

De Valuta-Contrôle-Commissie heeft dagelijks een volledig overzicht van de ontwikkeling van de handels- en betalingsbalans van Argentinië. Niet alleen de zaken, welke tegen de officieele koersen door de banken voor rekening van de Regeering worden gedaan, doch ook die, welke zij voor eigen rekening tegen de vrije koersen afsluiten, dienen gedetailleerd aan haar te worden opgegeven. Zij kent dus nauwkeurig het aanbod van en de vraag naar buitenlandse valuta en kan door ruimere of kleinere toewijzing van vóór-vergunningen, resp. door het verhoogen of verlagen van de marge tusschen de officieele koop- en verkoopprijzen, de handelsbeweging en de toekomstige betalingsverhoudingen voor Argentinië reguleeren.

Ook op de vrije deviezenmarkt kan de Centrale Bank bemiddelend en regelend optreden, aangezien de winsten, voortvloeiend uit de marge der officieele zaken, meest in goud en deviezen belegd worden en aldus een belangrijk „deviezenfonds” is gevormd, welks rol kan worden vergeleken met die van het equalisation-fonds in Engeland. Dit fonds is zoo sterk geworden, dat het op doelmatige wijze in de valutamarkt kan intervenieeren en scherpe schommelingen kan vermijden.

Zoo kan, dank zij dit fonds, zonder bezwaar, de vraag naar deviezen, afkomstig van houders van vóór-vergunningen worden voldaan, onafhankelijk van de variaties, welke het dagelijksch aanbod van valuta kan ondergaan. Daarnevens kan het fonds eveneens op de vrije wisselmarkt optreden, om ook daar een nivelleerenden invloed uit te oefenen op dagen van uitzonderlijk groote vraag of aanbod.

Omtrent de grootte van het deviezenfonds, hetwelk — gelijk gezegd — door de Centrale Bank voor rekening van de Regeering wordt beheerd, worden geen cijfers gepubliceerd. Aangenomen mag worden, dat het zeer krachtig is, aangezien de balans van de Centrale Bank per 31 December jl., behalve haar eigen goudvoorraad, ten bedrage van c/l \$ 1.224.000.000 (circa f 600 millioen), onder het hoofd „Goud en Deviezen — Correspondenten in het Buitenland”, een bedrag van c/l \$ 129.000.000 (ca. f 50 millioen) aanwijst. Men mag aannemen, dat dit bedrag vrijwel geheel op rekening komt van het Deviezenfonds, waarbij dan nog gevoegd moeten worden de deviezen, welke de daartoe geautoriseerde banken voor rekening van de Regeering in eigen positie voeren en welke nog niet aan de Centrale Bank werden afgedragen.

Het ligt voor de hand, dat bij interventie in de vrije markt de winst van het Deviezenfonds groter wordt, indien gekochte officieele deviezen door het fonds op de vrije markt worden afgegeven.

De Regeering heeft meerdere malen verklaard, dat zij er naar streeft zoo spoedig mogelijk tot een geheel vrije valutamarkt te geraken, doch het zal wel in hoofdzaak van internationale invloeden en speciaal van de politiek, welke andere landen ten deze zullen volgen, afhangen, of dit voornemen uitvoerbaar zal blijken. In elk geval wijzen alle bovengenoemde factoren er op, dat het betalingsverkeer tusschen Argentinië en het buitenland op het oogenblik op een dusdanige leest is geschoeid, dat daaruit geen moeilijkheden behoeven te worden gevreesd, tenzij zich zeer bijzondere omstandigheden zouden voordoen. Speciaal geldt dit voor Nederland, met het oog op de sterke passieve handelsbalans van ons land en zijn Koloniën, ten opzichte van Argentinië, hetwelk zelfs geleid heeft tot een voorloopige handels-, scheepvaart- en deviezenovereenkomst tusschen beide landen, vastgelegd in een tweetal nota's, gewisseld tusschen H.Ms. Gezant te Buenos Aires, den heer P. E.

Teppema en den Minister van Buitenlandsche Zaken van Argentinië. In deze nota's wordt voorzien in de wederzijdsche onvoorwaardelijke en onbeperkte meestbegünstiging op douane- en deviezengebied en wordt in het bijzonder vastgelegd, dat het totaal van de deviezen, voortkomende uit den verkoop van de Argentijnsche producten aan Nederland en zijn Koloniën, in de eerste plaats zal dienen ter voldoening van de betalingen, welke moeten worden verricht door Argentinië aan Nederland, slechts onder aftrek van een redelijke jaarlijksche som, welke noodig is voor betaling van de buitenlandse openbare schuld van Argentinië.

De deviezen, welke voor deze betalingen noodig zijn, zullen middels het systeem der vóór-vergunningen worden verkregen tegen de officieele importkoersen.

Samenvatting.

In groote trekken het betalingsverkeer tusschen Argentinië en Nederland samenvattend, blijkt, dat bij den export van Argentinië naar Nederland, voor ons land geen enkele moeilijkheid bestaat.

Met betrekking tot den import van Argentinië uit Nederland en zijn Koloniën kan worden vastgesteld, dat deze — gelijk trouwens in de practijk is gebleken — zonder bezwaar kan plaats vinden tegen de officieele importkoersen, hetgeen een voordeel van 20 pCt. beteekent boven de landen, welke dit voorrecht niet genieten.

Weliswaar hebben verschillende andere landen, als Engeland (doch alleen voor het moederland), België, Zwitserland, Finland en in ietwat beperkte mate ook Duitschland, Spanje en enkele andere landen, in wezen dezelfde preferenties als ons land, doch dit neemt niet weg, dat de Nederlandsche exporthandel er practisch zeker van kan zijn, dat import van Nederlandsche goederen op zeer vlotte wijze en tegen relatief voordeeliger koersen kan plaats vinden en dat à fortiori blokkeering van vorderingen uit dezen export voortvloeiend, practisch uitgesloten moet worden geacht. Weliswaar is onlangs een groote stijging ingetreden in den uitvoer uit Nederlandsch West-Indië naar Argentinië van petroleum, doch niettemin is de verhouding tusschen den export uit Argentinië naar Nederland en zijn Koloniën en den invoer in Argentinië vanuit ons land en zijn gewesten nog steeds 2 : 1.

Met betrekking tot het Argentijnsch-Duitsche betalingsverkeer kan nog een opmerking gemaakt worden, welke speciaal voor Nederland van beteekenis is. Tusschen beide eerstgenoemde landen is nl. een bijzondere overeenkomst gesloten, op grond waarvan import en export van beide zijden in z.g. „Verrekenings-Märken” worden vereffend. Aangezien bij verschillende zaken Nederlandsche tusschenhandelaren, scheepvaartmaatschappijen, e.d. optreden, welke uit den aard der zaak prijs stellen op betaling van de hun toekomende bedragen in vrije valuta, is te dien aanzien een speciale regeling getroffen, waardoor de importeur in Argentinië ten behoeve van den Nederlandschen exporteur-tusschenhandelaar, zijn vracht, verzekering, kosten, enz. in andere deviezen kan verkrijgen tegen officieele koersen en dus blokkeering van die bedragen in Duitschland voorkomen wordt.

Wat de vrije deviezenmarkt aangaat kan, zonder eenige beperking hoegenaaamd, elke zaak worden afgesloten, hetgeen van belang is voor het normaal kapitaal-verkeer tusschen Argentinië en Nederland, in het bijzonder omdat zich in den laatsten tijd in Nederland een stijgende belangstelling ontwikkelt voor investeringen in Argentinië en voor belegging in fondsen, welke in Argentijnsche Pesos luiden.

Volgens Dr. A. E. Bunge, een van de meest bekende en gezaghebbende Argentijnsche economen, lijdt het geen twijfel, dat in de eerstkomende 20 jaren Argentinië zich zal ontwikkelen op een wijze en schaal, welke te vergelijken is met die, welke

plaats vond in de Vereenigde Staten in de 20 jaren, aan den Wereldoorlog voorafgaand. In het algemeen kan worden gezegd, dat er voor de Nederlandsche handel en industrie, welke met dit veelbelovend land zaken zouden wenschen af te sluiten, geen reden bestaat zich daarvan te onthouden, uit vrees, dat zich in het betalingsverkeer tusschen Leide landen bijzondere moeilijkheden zouden kunnen voordoen.

DE FRANC EN HET ECONOMISCH PROGRAMMA VAN HET VOLKSFRONT.

Dr. H. Weichmann te Parijs schrijft ons:

Nadat de economische crisis gedurende vier jaren voortdurend is verscherpt, nadat eerst voorzichtig en tenslotte energiek pogingen werden aangewend om de crisis door een deflatiepolitiek te bestrijden, zijn de verkiezingen in Frankrijk zoo uitgevallen, als men na de in andere landen opgedane ervaringen mocht verwachten. De door de crisis verontruste en door de deflatie maatregelen althans naar haar meening zwaar getroffen massa van de bevolking heeft zich voor die partijen uitgesproken, welke het economisch protest in haar vaandel hebben geschreven. Hiermede werd wederom bevestigd, dat het moedig en in theoretisch opzicht wellicht onbedenklijk economisch experiment van de deflatiepolitiek psychologisch een te zwaren druk voor een door de crisis verarmde bevolking beteekent om tot een goed einde te worden volgehouden.

Na dit economisch protest doet zich thans echter zeer dringend de vraag voor, welke economische politiek van de nieuwe Regeering verwacht mag worden, die, met of zonder communisten, een Regeering van het Volksfront en van de leiding der socialisten zal zijn. Voor de beantwoording van deze vraag beschikt men tot dusverre over twee documenten, t.w. het programma van het Volksfront en de zoo juist op het congres van de socialistische partij door Léon Blum gehouden rede, welke een soort van geanticipeerde regeeringsverklaring is.

Negatief zijn de toekomstige bedoelingen van de nieuwe Regeering tamelijk duidelijk. De leuze is: „noch deflatie, noch devaluatie”. Het van de hand wijzen van de deflatie is een gevolg van de met de noodverordeningen opgedane ervaringen, het afwijzen van de devaluatie volgt uit de volkstemming. De verkiezingsstrijd heeft opnieuw bewezen, hoe impopulair een depreciatie, ondanks toenemende sympathie in intellectuele kringen, bij de massa van het volk is gebleven. Een van de voorvechters van depreciatie, Marcel Déat, heeft zijn mandaat verloren, hoewel hij in politiek opzicht tot de socialistische ideeënwereld behoort en haar andere vertegenwoordiger op den rechtervleugel, Paul Reynaud, heeft in de beurswijk van Parijs, dus in de zakenwijk, welke het meeste bij een devaluatie zou kunnen verdienen, ternauwernood een meerderheid van slechts 27 stemmen verkregen, nadat hij bij de eerste stemming de helft van zijn stemmen had verloren.

Hoe is echter het positieve gedeelte van het economisch regeeringsprogramma der toekomstige machthebbers? Dit is helaas heel wat minder duidelijk. Het programma van het Volksfront is zeer algemeen gehouden en ook de in politiek opzicht ongetwijfeld zeer handige verklaring van Léon Blum geeft economisch bijna niets substantieels. Concreet is feitelijk slechts het hoofdmotief en dit kan in de volgende woorden worden samengevat: Stimuleering van de economische bedrijvigheid van het land door een z.g. actieve conjunctuurpolitiek. Hoe zal deze actieve conjunctuurpolitiek echter in werkelijkheid plaats hebben?

Volgens de programmaverklaringen, welke tot dusverre bekend zijn, is in de eerste plaats aan meerdere werkverschaffing gedacht. Orders van de overheid, over het geheele land verdeeld, moeten de

werkloosheid verminderen, het bedrijfsleven een nieuwen prikkel geven, den kooplust stimuleeren en het kapitaal weder actief maken. Men propageert dus ideeën, welke zoowel aan het Amerikaansche experiment, als stellig ook aan het Duitsche voorbeeld, zijn ontleend. Het blijft echter de vraag, welke financieringsmethode men ter verwezenlijking van dit programma zal kiezen. In Duitschland en Amerika heeft men zich van het middel van credietinflatie bediend. Dit had tengevolge, dat men tot een régime van valutacontrole en valutamanipulatie kwam.

Er bestaan nog geen aanwijzingen, dat de nieuwe Regeering in Frankrijk een dergelijk middel zal toepassen. Integendeel, Léon Blum wil een beroep op den spaarder doen. Daar hem de schaarschte op de kapitaalmarkt en het wantrouwen, dat tot de vlucht of de opotting van de aanwezige kapitalen heeft geleid, bekend zijn, moet hij een speciaal stelsel voor oogen hebben, om dit wantrouwen te overwinnen en de beroemde kous van den Franschen spaarder te ontsluiten. De werkverschaffing moet op locale basis worden doorgevoerd, overwogen door de regionale lichamen en dienovereenkomstig ook worden gefinancierd door het regionale kapitaal. Zoodoende hoopt Blum, dat de zichtbare inspanning van de Regeering op de plaatselijke bevolking indruk zal maken en haar ertoe zal brengen ook haar kapitaalrijkdom te toonen.

De werkverschaffing en de van haar uitgaande economische opleving moeten dan ook tot de „ware” stabilisatie van de begroting leiden, zooals Léon Blum in zijn rede van Zondag jl. heeft uiteengezet. Daaruit blijkt, dat ook het Volksfront aanhanger van een in evenwicht zijnde begroting wil blijven, welke zij als basis voor een gezonde staatshuishouding beschouwt. Een open vraag in dit verband is evenwel de toekomstige belastingpolitiek. Het programma zelf is voor belastingverlagingen, welke het effect van de werkverschaffing moeten vergrooten. De harde werkelijkheid echter laat daartegenover nauwelijks mogelijkheden voor belastingverlaging open, inzonderheid wanneer men een zeer kostbare actieve conjunctuurpolitiek wil voeren. De communisten hunnerzijds willen speciaal de groote vermogens extra belasten, hetgeen de positie van de socialisten tactisch niet vergemakkelijkt. In ieder geval is het voor de nieuwe Regeering een voordeel, dat de geringe belastinginkomsten reeds sedert eenige maanden hebben plaats gemaakt voor opbrengsten, welke ongeveer met de ramingen overeenkomen, deze zelfs ten deele eenigszins hebben overschreden.

Een speciale kwestie vormen tenslotte de pogingen tot nationalisatie van het credietwezen en van de bewapeningsindustrie, leuzen, waarmede een groot deel van den verkiezingsstrijd werd gestreden en welke voornamelijk tot verontrusting van de kapitalistische kringen hebben bijgedragen. Zullen programma en werkelijkheid hier samengaan? Het is van belang, dat Léon Blum juist deze vraag, welke feitelijk met het oog op de verontruste kringen het meest dringend was, in zijn verklaring zelfs niet met een enkel woord heeft aangeroerd. Dit stilzwijgen moet wel zoo worden verklaard, dat gevaarlijke experimenten op dit gebied zullen worden vermeden, doch dat men ook de mogelijke maatregelen niet zal opgeven. Men kan verwachten, dat ten aanzien van de Bank van Frankrijk spoedig wettelijke reorganisatiemaatregelen, voor alles een andere samenstelling van den Regentenraad ten doel hebbende, op de agenda zullen worden geplaatst. Een nog verder gaande nationalisatie van het credietwezen of van de bewapeningsindustrie zou daarentegen reeds met het oog op de kaspositie van den Staat niet bij de actuele zorgen van de Regeering kunnen worden toegevoegd.

Indien men het economisch programma van de nieuwe Regeering in zijn geheel beschouwt, dan bevat dit eigenlijk nauwelijks maatregelen, welke een

bijzondere onrust kunnen wegnemen en welke niet in de eerste plaats een afwachtende houding zouden rechtvaardigen. Eveneens heerscht er een groote ongerustheid in financieele en handelskringen en deze ongerustheid zal ook door de jongste verklaringen van Léon Blum nauwelijks verminderd zijn. Zij doet zich voor in den vorm van een daling van staatsobligaties en aandeelen, een kapitaalvlucht en een opotting van goud en is eigenlijk het essentieele vraagstuk van het oogenblik. Noch het feit, dat het Volksfront van een onmiddellijke aanvaarding van de Regeering heeft afgezien, noch de discontoverhooging van de Bank van Frankrijk hebben tot dusverre hieraan iets kunnen veranderen.

Uit den laatsten staat van de Bank van Frankrijk blijkt duidelijk de ernst van den toestand. Behalve de goudonttrekkingen is kenmerkend, dat de effectenportefeuille nogmaals met Frs. 494 mill. en de 30 dagenpensioenen met Frs. 435 mill. zijn toegenomen. Voor alles zijn echter de crediteuren met ruim Frs. 1 milliard verminderd. De volgende staat van de Bank van Frankrijk zal een nog grootere spanning te zien geven. Indien deze paniekstemming blijft voortduren, ondanks alle pogingen tot kalmteering van de zijde van het aan het bewind zijnde kabinet, ondanks de duidelijke pogingen tot opwekking van vertrouwen van Léon Blum en ondanks de handhaving van de bepalingen van de goudreserve, dan is tenslotte de grens zichtbaar, waarop de toestanden sterker zullen zijn dan de wil van den mensch. Goudonttrekkingen, welke tot Frs. 500 mill. per dag en wellicht hooger gaan, kunnen tenslotte niet tot in het oneindige voortduren. De ontwikkeling van de naaste toekomst is daarom veel belangrijker dan het geheele programma van de nieuwe Regeering.

AANTEKENINGEN.

De 16de publicatie van het Nederlandsch Economisch Instituut.

In den loop van de volgende week zal de 16de publicatie van het Nederlandsch Economisch Instituut verschijnen, t.w. De scheepsbouwrijverheid in Nederland, door Ir. J. W. Bonebakker.

De prijs, waartegen deze studie in den handel zal worden gebracht, bedraagt f 1.50.

Voor donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut geldt de verminderde prijs van f 1.10. *Alleen donateurs en leden* gelieven hun bestellingen te richten tot het secretariaat van het N.E.I., Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam. Giro No. 158477.

Statistisch overzicht van groothandelsprijzen.

Tengevolge van plaatsgebrek waren wij genoodzaakt de statistiek van de groothandelsprijzen in dit nummer achterwege te laten. De indexcijfers voor grondstoffen en koloniale producten zijn resp. 35.2 (v.w. 35.5) en 29.9 (v.w. 29.4).

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN MAART 1936.

Industriele ondernemingen	f 292.831,87½
zijnde:	
<i>Spanje</i>	
<i>Aandeelen:</i>	
La Seda de Barcelona	
Pes. 1.387.500 ¹⁾ aand.	
à Pes. 525 p. aand. v.	
Pes. 500 t. d. koers v.	
f 20.10 p. 100 Pes. ..	f 292.831,87½
Totaal	f 292.831,87½

¹⁾ De inschrijving op deze uitgifte, in totaal Pes. 2.080.000 groot, werd gelijktijdig te Barcelona opengesteld. Recht v. voorkeur Pes. 1.500,— oude aand. op Pes. 500,— nieuwe aand.

Bovendien:

		disc.	rendem. basis
f 19.000.000 3-mnds. Schatk.prom. à f	997,77	7/8%	
" 3.700.000 6- " " " "	993,65	1¼%	
" 7.900.000 3% 1-j. " bilj. " "	1.008,75	2½%	2½/16%
" 8.100.000 3½% 5-j. " " "	1.000,—	3½%	3½/64%

Emissies in 1936.

(In Guldens.)

	Nieuw kapitaal:		Conversies:
	Obligatiën	Aandeelen	Totaal
Jan. 110.200.850,—	—	110.209.850,—	2.266.700,—
Febr. 269.000,—	580.000,—	849.000,—	—
Mrt. —	292.831,87 ⁵	292.831,87 ⁵	—
	110.478.850,—	872.831.87 ⁵	111.351.681,87 ⁵
			2.266.700,—

Aanvoeren in tons van 1000 kg.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	26 April/2 Mei 1936	Sedert 1 Jan. 1936	Overeenk. tijdvak 1935	26 April/2 Mei 1936	Sedert 1 Jan. 1936	Overeenk. tijdvak 1935	1936	1935
Tarwe	23.332	350.792	329.333	500	4.861	3.707	355.653	333.040
Rogge	5.514	103.141	95.495	—	1.700	281	104.841	95.776
Boekweit	800	7.516	8.755	—	100	—	7.616	8.755
Mais	7.141	250.844	252.676	1.150	55.051	41.160	305.895	293.836
Gerst	2.123	98.240	133.321	—	6.570	13.685	104.810	147.006
Haver	815	22.457	48.515	—	20	1.460	22.477	49.975
Lijnzaad	—	53.708	45.579	1.305	97.295	188.765	151.003	234.344
Lijnkoek	100	26.150	9.141	—	175	—	26.325	9.141
Tarwemeel	835	10.559	6.223	547	2.679	2.322	13.238	8.545
Andere meelsoorten	494	11.583	11.131	30	753	1.022	12.336	12.153

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	3/9 Mei 1936	Sedert 1 Jan. 1936	Overeenk. tijdvak 1935	3/9 Mei 1936	Sedert 1 Jan. 1936	Overeenk. tijdvak 1935	1936	1935
Tarwe	19.209	370.001	347.910	500	5.361	3.707	375.362	351.617
Rogge	5.991	109.132	—	—	1.700	281	110.832	97.148
Boekweit	650	8.166	9.261	—	100	—	8.266	9.261
Mais	16.595	267.439	269.667	3.055	58.106	43.405	325.545	313.072
Gerst	2.550	100.790	136.798	250	6.820	14.494	107.610	151.292
Haver	3.706	26.163	52.235	—	20	1.460	26.183	53.695
Lijnzaad	14.170	67.878	52.012	2.735	100.030	196.894	167.908	248.906
Lijnkoek	100	26.250	9.141	—	175	—	26.425	9.141
Tarwemeel	1.284	11.843	6.735	197	2.876	2.344	14.719	9.079
Andere meelsoorten	846	12.429	11.343	—	753	1.084	13.182	12.427

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
29 April 1936	203.522	416.876	45.858	8.290	12.641
22 „ 1936	202.901	415.448	46.696	7.479	13.888
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. 1)
			Bankers	Other Accounts		
29 April '36	101.330	7.453	104.705	39.032	46.646	30,8
22 „ '36	93.250	13.231	93.081	38.053	47.454	32,8
22 Juli '14	11.005	14.736		42.185	29.297	52

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wis-sels	Waarv. op het buitenl.	Belee-ningen	Renteloos voorschot v.d. Staat
1 Mei '36	60.768	692	6	16.140	1.297	6.262	3.200
24 Apr. '36	61.937	710	5	15.692	1.299	5.353	3.200
17 „ '36	62.488	701	10	15.313	1.307	5.616	3.200

Data	Bons v.d. zelfst. amort. k.	Diver-sen 1)	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Parti-culieren
1 Mei '36	5.708	2.691	84.138	90	2.602	6.870
24 Apr. '36	5.708	2.337	82.557	86	2.635	7.895
17 „ '36	5.708	2.368	82.962	85	2.665	7.839

1) Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken 1)	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Belee-ningen
30 Apr. 1936	70,0	19,5	5,5	4.352,6	73,4
23 „ 1936	68,8	19,5	5,4	3.864,8	36,6
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa 2)	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
30 Apr. 1936	239,6	561,6	4.348,0	687,7	174,3
23 „ 1936	269,9	549,2	3.876,5	721,9	164,4
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0

1) Onbelast. 2) W.o. Rentenbankscheine 30, 23 Apr., resp. 12, 29 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË (in Belga's).

Data 1936	Goud Munt en metaal	Munt en diversen	Binnen- en buitenland-sche wissels	Beleggingen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheids-fondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
								Schatkist	Partic.
30 April	3.429	61	1.247	75	160	40	4.255	31	719
23 „	3.401	64	1.229	75	160	40	4.191	25	745

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad			Wissels	
	Totaal bedrag	Goud-certifi-caten 1)	„Other cash” 2)	In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
15 Apr. '36	7.678,6	7.664,8	341,7	6,2	4,7
8 „ '36	7.679,1	7.665,3	336,4	5,5	4,7

Data	Belegd in U.S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circu-latie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. 3)	Algem. Dek-kings-perc. 4)
15 Apr. '36	2.430,2	3.761,8	6.497,4	130,7	78,2	—
8 „ '36	2.430,3	3.781,0	6.471,3	130,7	78,2	—

1) Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de \$ op 31 Jan. '34 van 100 op 59.06 cents werd gedevalueerd.

2) „Other Cash” does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.

3) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opelschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 4) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

Data	Aantal leening.	Dis-conto's en beleen.	Beleg-ingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
8 Apr. '36	6	8.369	13.362	4.052	25.395	4.956
1 „ '36	22	8.392	13.229	3.866	25.066	4.909

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of Eng-land zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de be-treffende valuta.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 11 Mei 1936.

Activa.		
Binnenl. Wis-sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 24.244.441,08 Bijbnk. „ 462.444,03 Ag.sch. „ 3.417.321,31	f 28.124.206,42
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef. f 1.078.500,—	—
Af: Verkocht maar voor debk. nog niet afgel.	—	1.078.500,—
Beleeningen	Hfdbk. f 92.639.949,831 Bijbnk. „ 6.562.165,49 Ag.sch. „ 36.105.212,36	f 135.307.327,68
Op Effecten	Op Effecten f 131.726.933,811	—
Op Goederen en Spec.	Op Goederen en Spec. „ 3.580.393,87	135.307.327,681)
Voorschotten a. h. Rijk	Munt, Goud f 123.602.190,— Muntmat., Goud .. „ 573.713.150,82	—
	f 697.315.340,82	—
Munt, Zilver, enz.	Muntmat., Zilver .. „ —	716.727.820,392)
Belegging van kapitaal, reserves en pen-sioenfonds	—	39.582.283,47
Gebouwen en Meub. der Bank	—	4.600.000,—
Diverse rekeningen	—	7.530.563,51
Staat d. Nederl. (Wet v. 27,5 '32, S. No. 221)	—	15.486.148,55
	f 948.436.850,02	—

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	4.049.884,01
Bijzondere reserve	5.675.000,—
Pensioenfonds	9.914.635,52
Bankbiljetten in omloop	774.971.315,—
Bankassigatiën in omloop	15.993,36
Rek.-Cour. { Het Rijk f 52.831.494,78 saldo's: { Anderen „ 72.958.435,33	125.789.930,11
Diverse rekeningen	8.020.092,02
	f 948.436.850,02
Beschikbaar metaalsaldo	f 357.493.846,52
Minder bedrag aan bankbiljetten in om-loop dan waartoe de Bank gerechtigd is	893.734.616,—
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht	—

1) Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) f 71.153.775,—
2) Waarvan in het buitenland „ 12.179.907,32

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opelschb. schulden	Beschikk. Metaal-saldo	Dek-kings-perc.
	Munt	Muntmat.				
11 Mei '36	123602	573.713	774.971	125.806	357.494	80
4 „ '36	123602	586.441	799.052	118.874	363.012	80
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Belee-ningen	Papier op het buitenl.	Diverse reke-ningen 1)
11 Mei 1936	28.124	—	135.307	1.079	7.531
4 „ 1936	25.345	—	141.944	1.079	8.363
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

1) Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opelschb. schulden	Beschikk. metaal-saldo
9 Mei '36 2)	109.340		161.050	21.850	36.180
2 „ '36 2)	109.490		156.830	22.880	37.606
11 Apr. 1936	85.054	20.950	160.271	21.684	33.222
4 „ 1936	85.053	21.237	156.983	22.948	34.318
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Dis-conto's	Belee-ningen	Diverse reke-ningen 1)	Dek-kings-percentage
9 Mei '36 2)	1.340	74.600		9.840	60
2 „ '36 2)	1.180	71.240		10.420	61
11 Apr. 1936	1.195	10.158	53.294	13.626	58
4 „ 1936	1.440	10.099	51.513	13.267	59
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Cijfers telegrafisch ontvangen.

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTO'S.

Table of bank discount rates for various cities including Ned., Bk., Athene, Batavia, Belgrado, Berlijn, Boekarest, Brussel, Boedapest, Calcutta, Dantzig, Helsingfors, and Kopenhagen.

OPEN MARKT.

Table showing open market rates for Amsterdam, Londen, Berlijn, Maandgeld, Part. disc., Warenw., and New York Daggeld.

1) Koers van 8 Mei en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag 2) 1 Mei geen not. 3) Koers van 7/11 Mei.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Table of exchange rates in the Netherlands for various cities: New York, Londen, Berlijn, Parijs, Brussel, and Batavia.

Table of exchange rates in the Netherlands for various cities: Zwitserland, Weenen, Praag, Boekarest, Milaan, and Madrid.

Table of exchange rates in the Netherlands for various cities: Stockholm, Kopenhagen, Oslo, Helsingfors, Buenos Aires, and Montreal.

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't 1ste of 2de No. van ieder maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Table of exchange rates in New York for various cities: Londen, Parijs, Berlijn, and Amsterdam.

KOERSEN TE LONDEN.

Table of exchange rates in London for various cities: Alexandrië, Athene, Bangkok, Budapest, Buenos Aires, Calcutta, Constantin., Hongkong, Kobe, Lissabon, Mexico, Montevideo, Montreal, Riode Janeiro, Shanghai, Singapore, Valparaiso, and Warschau.

1) Offic. not. 15 laten, gem. not., welke imp. hebben te betalen, 27 Febr. 17.02. 2) Offic. not. 7 Apr. 39 1/2; 4 Mei 39 1/2; 5 Mei 39 1/4; 8 Mei 39 1/16; 9 Mei 39 1/8. 3) Id. 11 Mrt. 1935 4 1/4. 4) 90 dg. Vanaf 28 Aug. laatste "export" notering.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS

Table of silver and gold prices for London and New York.

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$ c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Table showing the financial position of the State Treasury, including Vorderingen, Verplichtingen, and Saldo.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Table of the floating debt of the Netherlands-Indies.

SURINAAMSCHE BANK.

Table showing the main items in Surinamese guilders for the Surinamese Bank.

1) Sluftp. der activa.